Quod erat demonstrandum: **"... nu este îngăduit nici unui ierarh, preot, diacon, monah, monahie sau credincios mirean din Biserica Ortodoxă Română să se împărtăşească euharistic în altă Biserică creştină. De asemenea, nu este îngăduit nici unui cleric ortodox să concelebreze Sfintele Taine şi Ierurgii cu slujitori ai altor culte..."** (Din Comunicatul Biroului de Presă al Patriarhiei Române din 9 iulie a. c.)

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XVIII
Nr. 8/212
AUGUST 2008
16 PAG. – 3 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAŢIONAL-CREŞTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

(IN)DECIZIA SFÎNTULUI SINOD

"... NU-MI PARE RĂU, DOAR CĂ REGRET..."

Tragicomedie în 5 acte

ACTUL 1

"Conform martorilor oculari, în cadrul Sfintei Liturghii, la momentul împărtăşaniei, **ÎPS Nicolae Corneanu**, Mitropolitul ortodox al Banatului, a plecat din mijlocul credincioşilor şi a urcat la altar, unde **a cerut permisiunea de a se împărtăşi**. Ca răspuns, Excelenţa Sa Mons. Francisco Javier Lozano, Nunţiul Papal în România, conform tradiţiei [sic!], i-a dat în mînă Înalt Prea Sfinţiei Sale Nicolae Sfîntul Trup, după care i-a fost înmînat potirul cu Sîngele Domnului, din care Înalt Prea Sfinţia Sa Nicolae s-a împărtăşit singur..." (pe site-ul http://www.greco-catolica.org/a357-La-Timisoara-s-a-intamplat-o-minune.aspx)

ACTUL 2

Mirela Corlăţan: *Înalt Prea Sfinţite, este adevărat că v-aţi împărtăşit duminică în biserica greco-catolică din Timişoara?*
Nicolae Corneanu: **Am fost alături de ei, însă nu m-am împărtăşit.**
Mirela Corlăţan: *Preoţii greco-catolici descriu în detaliu cum aţi primit potirul din partea nunţiului apostolic. Să înţeleg că minţi?*
Nicolae Corneanu: **Formal e adevărat. Era sfîrşitul Liturghiei, al mesei, şi m-am ridicat pentru a mă alătura lor, întrucît voiam să adresez un cuvînt credincioşilor. Nu am luat însă Sf. Împărtăşanie**... (în *Cotidianul* din 27 mai 2008)

ACTUL 3

Răzvan Bucuroiu: *Înalt Prea Sfinţia Voastră, este adevărat că v-aţi împărtăşit la biserica greco-catolică din Timişoara, acum două duminici?*
Nicolae Corneanu: Da, este perfect adevărat. [...] Am simţit un sentiment de... dacă pot spune aşa... frăţietate faţă de obştea de credincioşi [...] şi, printr-un gest spontan, m-am apropiat şi eu de cei care se împărtăşeau şi m-am împărtăşit şi eu alături de ceilalţi...
Răzvan Bucuroiu: *Înalt Prea Sfinţia Voastră, după ce emoţia a trecut, vă pare rău pentru acest gest?*
Nicolae Corneanu: Sincer să spun, nu-mi pare rău, doar că regret că am dat prilej la comentarii din cele mai felurite şi, majoritatea, destul de negative... (la dezbaterea A.Z.E.C. din 4 iunie 2008, prin telefon)

ACTUL 4

"În şedinţa de lucru, din zilele de 8-9 iulie 2008, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat în discuţie împărtăşirea Înalt Prea Sfinţitului Părinte Nicolae, Mitropolitul Banatului, la o Liturghie greco-catolică şi concelebrarea Prea Sfinţitului Părinte Sofronie, Episcopul Oradiei, cu un ierarh greco-catolic la slujba de sfinţire a Aghiazmei Mari.
Sfîntul Sinod a dezaprobat gesturile necanonice ale celor doi ierarhi, care au produs tulburare în Biserică. Apoi, Sfîntul Sinod a luat act de regretul şi pocăinţa acestora, pe care le-a primit ca prim semn de îndreptare..." (în comunicatul din 9 iulie 2008 al Biroului de Presă al Patriarhiei Române)

ACTUL 5

Pr. Visarion Alexa: *A fost o greşeală gestul pe care l-aţi făcut?*
Nicolae Corneanu: Deocamdată... Sfîntul Sinod a fost, să zic aşa, cu obiectivitate critică faţă de ceea ce am făcut eu, dar... e dreptul Sfîntului Sinod...
Pr. Visarion Alexa: *Regretaţi lucrul acesta?*
Nicolae Corneanu: Sigur că îmi pare rău că s-a ajuns la aşa o situaţie... (pentru Radio România Actualităţi, după încheierea şedinţei Sfîntului Sinod)

DUPĂ CĂDEREA CORTINEI

Noi, "habotnicii" ăştia, care nu lăsăm Biserica să-şi vadă arhiereşte de treburile ei, *ce şi pe cine* să mai credem? Regretă cu adevărat ierarhul de la Timişoara, se va fi pocăit el efectiv măcar în faţa Sfîntului Sinod, sau "regretul şi pocăinţa... ca prim semn de îndreptare" sînt doar un artificiu necesar în economia comunicatului oficial? Ca să nu mai fie suspiciuni după atîtea declaraţii contradictorii sau ocolitoare ale celui împricinat, n-ar fi fost mult mai firesc şi mai cinstit ca, în lipsa oricărei alte sancţiuni, să i se impună măcar o clară mărturisire publică de dreaptă credinţă, cu cerere de iertare faţă de credincioşii în rîndul cărora "a produs tulburare" şi pe care a fost totuşi dezlegat să-i păstorească mai departe?

Abia ieşit din şedinţa Sinodului care "a luat act de regretul şi pocăinţa" sa, prima declaraţie publică a Înaltului Nicolae a fost una de evidentă eschivă. *Îi pare rău*, dar *nu pentru ceea ce a făcut*, ci doar *pentru situaţia care s-a creat*. La întrebarea dacă regretă, ar fi putut răspunde simplu: "Da, regret" (sau, mă rog, "Nu, nu regret"); răspunsul a fost însă unul evaziv, ocolindu-se cu obstinaţie şi termenul de "greşeală", înlocuit prin sintagma "ceea ce am făcut eu".

Gestul de eleganţă ultimă cu care ne-ar putea surprinde Înaltul Corneanu, dacă regretul şi pocăinţa sa n-ar constitui doar "pretexte de lucru", ar fi acela de a se retrage din scaunul pe care l-a necinstit şi a-şi petrece ultimul lustru al vieţii în smerită rugăciune, în pacea vreunei mînăstiri dreptmăritoare, căindu-şi păcatele mai vechi şi mai noi, căci pe nemitarnicul Judecător nu-l va mai putea duce cu vorba, răspunzînd mereu pe alături de întrebare.

În lipsa unui asemenea gest, ca şi al unei *mea culpa* publice fără echivoc, impresia pregnantă rămîne aceea că ierarhul de la Timişoara nu regretă nimic din ceea ce a făcut, ci mai degrabă îşi rîde în barbă, cum îşi va fi rîs şi cînd a trecut de la angajarea legionară la angajarea comunistă, apoi de la angajarea comunistă la angajarea democratică. Biserica Ortodoxă este pentru el o pălărie bună la toate, iar Sfîntul Sinod se face complice în majoritate zdrobitoare (47-1!) la acest versatilism dizolvant, inventînd deunăzi, ca un fel de circumstanţă atenuantă, ceva ce nu s-a mai pomenit în nici o legislaţie religioasă sau laică de pe faţa pămîntului: *avantajul celui care a păcătuit primul*! Deşi recunoscut ca demn de caterisire, gestul este de data aceasta iertat, dar vai de cei care s-ar întîmpla să-l mai comită: aceia vor fi caterisiţi sau depuşi din treaptă, ca nişte banali păcătoşi la a doua mînă! "Tatăl minciunii" să rămînă în scaun, că de odraslele lui vom avea noi grijă de acum înainte!

"Biserica nu taie capete!", a proclamat retoric P. S. Vincenţiu. Dar a omis să precizeze... pînă cînd. Noi ne-am fi aşteptat ca Biserica să-i taie Înaltului Nicolae nu capul, ci doar – pardon de expresie! – "macaroana". Dar nici de atît nu s-a dovedit în stare.

Răzvan CODRESCU

COMUNICATUL BIROULUI DE PRESĂ AL PATRIARHIEI ROMÂNE

"În şedinţa de lucru, din zilele de 8-9 iulie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a luat în discuţie împărtăşirea Înalt Prea Sfinţitului Părinte Nicolae, Mitropolitul Banatului, la o Liturghie greco-catolică şi concelebrarea Prea Sfinţitului Părinte Sofronie, Episcopul Oradiei, cu un ierarh greco-catolic la slujba de sfinţire a Aghiazmei Mari. **Sfântul Sinod a dezaprobat gesturile necanonice ale celor doi ierarhi, care au produs tulburare în Biserică. Apoi, Sfântul Sinod a luat act de regretul şi pocăinţa acestora, pe care le-a primit ca prim semn de îndreptare.**

În legătură cu comportamentul sacramental şi liturgic al ierarhilor, preoţilor, diaconilor, monahilor, monahiilor şi credincioşilor mireni ai Bisericii Ortodoxe Române în relaţie cu alte culte, pe temeiul Sfintelor Canoane şi al învăţăturii de credinţă ortodoxă, Sfântul Sinod a hotărât că **nu este îngăduit nici unui ierarh, preot, diacon, monah, monahie sau credincios mirean din Biserica Ortodoxă Română să se împărtăşească euharistic în altă Biserică creştină. De asemenea, nu este îngăduit nici unui cleric ortodox să concelebreze Sfintele Taine şi Ierurgii cu slujitori ai altor culte.** Cei ce nu se supun acestei hotărâri pierd comuniunea cu Biserica Ortodoxă şi, în consecinţă, vor suporta sancţiuni canonice corespunzătoare stării pe care o ocupă în Biserică: depunerea din treaptă sau caterisirea, în cazul clericilor, şi oprirea de la împărtăşanie a credincioşilor mireni".

STÎLPUL ŞI CARIUL

În România interbelică, apoi în rezistenţa armată anticomunistă din munţi şi în temniţele politice comuniste nu a existat acest radicalism confesional între români, care astăzi polarizează intelectualitatea ţării. Un Ion Gavrilă Ogoranu, de pildă, nu-i mai mică figură a rezistenţei eroice româneşti pentru că a fost – Dumnezeu să-l odihnească – greco-catolic şi nu ortodox. La Aiud au fost închişi şi au murit cu miile, apărînd Crucea şi Neamul, atît ortodocşi, cît şi greco-catolici. Mausoleul-biserică ridicat acolo îi pomeneşte pe toţi şi reprezintă o expresie unică şi nediscursivă a ecumenismului suferinţei şi a jertfelniciei generice pentru Hristos. Despre rămăşiţele adunate în osuarul de acolo nu se poate preciza *dacă* şi *care* aparţin unor ortodocşi sau unor greco-catolici. Se vede că moartea stă sub alte rînduieli, e mult mai "ecumenică" decît viaţa şi numai bestia nu se cutremură dinaintea ei (deşi un Rudolf Otto, în cartea sa despre *Sacru*, mărturiseşte a observat pînă şi la iapa lui, Diana, "cutremurul sacru" în faţa unui cadavru de aceeaşi specie).

Sub acest nivel bestial a înţeles să cadă, din păcate, episcopul greco-catolic Florentin Crihălmeanu, prin incomensurabila mojicie comisă recent pe seama mitropolitului ortodox de la Cluj. Neconsolaţi de deconspirarea publică a "calului troian" pe care şi-l dobîndiseră în cetatea ortodoxă, dar şi în lipsă acută de argumente teologice, greco-catolicii se pretează în ultima vreme la astfel de mojicii anecdotice cu caracter insinuant-vindicativ, utilizînd fără nici o urmă de scrupul decontextualizarea şi mistificarea calomnioasă, ba chiar afişînd – de la vlădică la opincă – un fel de beatitudine delirantă a turpitudinii demagogice.

Î. P. S. Bartolomeu a răspuns cu elegantă cumpănire (reproduc mai jos atît "precizarea" episcopului unit de Cluj-Gherla, cît şi "precizarea la precizare" a înaltului ierarh ortodox), evitînd să califice aşa cum ar fi meritat lipsa de discreţie şi de cinste sufletească a omologului său pastoral din minoritatea "fraţilor" uniţi cu Roma.

Nu-ţi trebuie acuitate intelectuală sau erudiţie teologică, ci doar cel mai elementar bun-simţ pentru a vedea că situaţiile nu se pot compara: Î. P. S. Nicolae s-a împărtăşit *el însuşi* cu catolicii ca *ierarh* (nu ca simplu preot sau credincios anonim), într-o *împrejurare prin nimic deosebită*, în vreme ce Î. P. S. Bartolomeu *a dat* Sf. Împărtăşanie (*mutatis mutandis*, ca şi nunţiul apostolic prezent la Timişoara!) unor *fraţi de suferinţă* care i-au solicitat-o, într-o *împrejurare cu totul specială* şi legată de *un trecut comun legitimant*. Pe de altă parte, greco-catolicul venit să se împărtăşească la ortodocşi e ca şi cum s-ar reîntoarce acasă, în comunitatea liturgică din care s-a desprins cîndva şi a cărei conştiinţă continuă să supravieţuiască în însăşi denumirea noii sale confesiuni. Ca să nu mai spun că, din pricina împrejurărilor istorice cărora au trebuit să le facă faţă, mulţi greco-catolici, inclusiv preoţi, au trecut într-o viaţă de om de colo-colo chiar de mai multe ori, fiind alaltăieri greco-catolici, ieri ortodocşi, azi iar greco-catolici, iar mîine poate iar ortodocşi. Aceste cazuri au existat şi vor mai exista, făcînd parte din drama religioasă a Ardealului de după 1700, iar ele au fost mereu privite cu condescendentă înţelegere. Ortodocşii nu au însă nici un motiv istoric de a merge să se împărtăşească la catolici, de care nu-i leagă nici tradiţia, nici cine ştie ce presiuni ale momentului.

Prin urmare, Î. P. S. Bartolomeu rămîne în continuare un stîlp de rezistenţă al Ortodoxiei, în vreme ce Î. P. S. Nicolae nu este decît cariul care roade la baza acestui stîlp, la rînd cu toţi trădătorii de ieri şi de azi ai dreptei credinţe răsăritene.

Răzvan CODRESCU

Anexa 1 (Precizare)

Săptămîna trecută, pr. Daniel Avram, purtător de cuvînt al P. S. Florentin Crihălmeanu, Episcop al Eparhiei Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, de Cluj-Gherla, a dat publicităţii următoarea precizare:

"Referitor la interviul acordat de Prea Sfinţia Sa Florentin, Episcop al Eparhiei Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, de Cluj-Gherla, ziarului *Făclia* din data de 21-22 iunie a. c., precizăm:

La una dintre întrebările formulate de jurnalista M. Tripon, Prea Sfinţia Sa Florentin face următoarea remarcă: ***Un astfel de exemplu a fost oferit şi în comisie chiar de către vicepreşedintele acesteia, unul dintre înalţii ierarhi ai BOR. Acesta ne-a relatat cum, în timp ce era la Sfânta Liturghie, la cuminecare, a venit un preot unit care i-a spus: «Eu sunt preot greco-catolic şi doresc să mă împărtăşesc». «Ce era să fac?» ne-a întrebat, în comisie, pe noi. «Trebuia să-l dau afară? Sigur că nu. L-am cuminecat şi am continuat celebrarea liturgică ».***

Înaltul ierarh la care face aici referire Prea Sfinţia Sa Florentin este Înalt Prea Sfinţia Sa Bartolomeu, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe a Vadului, Feleacului şi Clujului şi Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe a Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, Vicepreşedinte în cadrul Comisiei mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Greco-Catolică din România".

Anexa 2 (Precizare la precizare)

Săptămîna aceasta, Î. P. S. Mitropolit Bartolomeu Valeriu Anania precizează la rîndul său:

"La 14 septembrie 2000 (Ziua Crucii), invitat de Asociaţia din Sibiu a Foştilor Deţinuţi Politici şi cu binecuvântarea Arhiepiscopului Andrei de Alba Iulia, am oficiat sfinţirea monumentalului mausoleu din cimitirul oraşului Aiud şi o Liturghie cu parastas în memoria celor decedaţi în odioasa închisoare din aceeaşi localitate, slujbă la care au asistat aproximativ 400 de foşti deţinuţi politici, supravieţuitori «aiudeni», veniţi din toată ţara. Înainte de începerea slujbei, chiar în capelă, pe lângă slujitorii deja înveşmântaţi, au apărut doi preoţi bătrâni, îmbrăcaţi în veşminte, unul din ei gârbov, împovărat de ani şi suferinţe. Mi-au spus că sunt greco-catolici, foşti şi ei deţinuţi politici, şi m-au rugat să-i primesc să slujească laolaltă cu noi, pentru ca tot împreună să ne rugăm pentru morţii noştri. Am fost de acord, au slujit, s'au împărtăşit, şi tot împreună am făcut pomenirile. Şi a fost pace.

La proxima întâlnire de dialog cu ierarhii greco-catolici am relatat acest fapt emoţionant şi cu totul special din viaţa mea.

Acum, după aproape opt ani, Prea Sfinţitul Florentin Crihălmeanu (cu care, de altfel, am o relaţie personală bună) scoate acest episod din naftalina unei memorii aproximative, spre a denunţa, chipurile, inconsecvenţa mea în contexul «cazului Corneanu», dar şi spre a pune sub semnul întrebării autoritatea mea morală de a mă pronunţa într-un anume fel. Mult mai tânăr şi fără experienţa celor din generaţia mea, colegului meu din strana stângă îi e greu să realizeze că atunci, în cimitir, se crease o situaţie cu totul excepţională, că eu şi preoţii greco-catolici aveam o platformă comună: anii de temniţă şi numele celor exterminaţi acolo. Cred că, oricum, între gestul meu de la Aiud şi acela al mitropolitului timişorean este, totuşi, o diferenţă".

✝ PROFESORUL DAN SLUŞANSCHI

Joi 24 iulie a. c., la Biserica Sf. Ilie-Gorgani din Bucureşti, a avut loc slujba de înmormântare a profesorului Dan Sluşanschi, clasicist şi indo-europenist de talie europeană, care a închis ochii pe 22 iulie, în urma atac cerebral. Avea numai 65 de ani şi era unul dintre puţinii cărturari autentici care ne-au mai rămas.

Născut la Sibiu, pe 12 septembrie 1943 (părinţii: Barbu Sluşanschi, scriitor şi luptător naţionalist, şi Silvia Sluşanschi, n. Procopovici, profesoară) avea să-şi împlinească strălucita carieră la Bucureşti, unde în 1965 a obţinut Diploma de merit în Filologie clasică (doctoratul şi-l va lua în 1972, cu teza *Vocabularul criticii literare latine de la Seneca tatăl la Juvenal*), fiind apoi cercetător ştiinţific la Institutul de Lingvistică al Academiei Române, secretar ştiinţific al Asociaţiei de Studii Orientale din România şi ilustru universitar (din 1975). A mai fost, între altele, Preşedinte al Societăţii Române de Studii Indo-europene, director al Centrului "Eudoxiu Hurmuzachi" pentru Românii de pretutindeni şi membru al Uniunii Scriitorilor din România. În 1987, în colaborare cu doamna Lucia Wald, a dat referenţiala *Introducere în studiul limbii şi culturii indo-europene*.

S-a încumetat, după George Murnu, să ofere o nouă versiune românească a poemelor homerice, dar şi a *Eneidei* lui Vergiliu, iar ca asiduu şi desăvîrşit editor (alături de regretatul Virgil Cândea) al operei cantemiriene, a fost răsplătit în 1984 cu Premiul "Perpessicius" al Muzeului Literaturii Române şi în 1985 cu Premiul "Timotei Cipariu" al Academiei, pentru ediţia critică *De antiquis et hodiernis Moldaviae nominibus. Historia Moldo-Vlachica* (Bucureşti, Editura Academiei, 1983), şi mai de curînd cu Premiul Special al Uniunii Scriitorilor, pentru ediţia critică *Descriptio Antiqui Et Hodierni Status Moldaviae/* ***Descrierea stării de odinioară şi de astăzi a Moldovei*** (Bucureşti, Editura Institutului Cultural Român, 2006). În 1994, a primit Premiul Târgului Naţional al Cărţii pentru traducerea comentată a monumentalei lucrări a lui G. Dumézil, *Mit şi epopee* (Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1993), realizată în colaborare cu doamnele Francisca Băltăceanu şi Gabriela Creţia. A mai tradus, între altele, două dialoguri platonice (unul în colaborare cu regretatul Petru Creţia) şi un *Mic dicţionar enciclopedic al Bibliei* (Bucureşti, Editura Humanitas, 1999). A contribuit, iniţial, şi la noua ediţie românească a *Septuagintei* scoasă sub egida Colegiului "Noua Europă".

Dumnezeu să-l odihnească şi să-i păstreze amintirea vie şi lucrătoare în minţile şi inimile tuturor celor ce l-au cunoscut. *(R. C.)*

UN MISTERIU CREŞTIN POSTMODERN: *SPOVEDANIE LA TANACU*

Spovedanie la Tanacu, *piesa pusă în scenă de Andrei Şerban după romanul jurnalistic omonim al Tatianei Niculescu Bran, realizată în cadrul Academiei Itinerante "Andrei Şerban", prezentată în mai şi în iulie a. c. la Teatrul Odeon din Bucureşti, a traversat ca un fulger publicul românesc.*

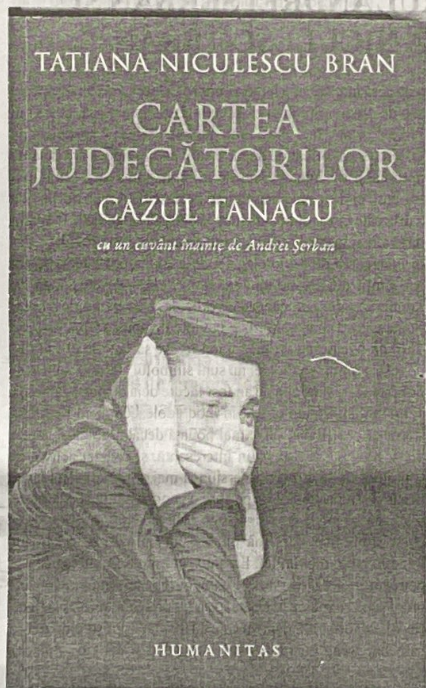
"Iarăşi Tanacu?". Cu siguranţă, nimeni nu mai avea chef, în România lui 2008, de acest subiect dureros şi penibil, asociat imposturii şi kitsch-ului jurnalistic, religios şi juridic. Şi dacă redeschiderea „dosarului Tanacu" se lasă încă aşteptată de cei a căror voce a fost redusă la tăcere, nimeni nu se gândea la o replică recuperatoare (pe care instituţiile implicate nu au reuşit să o dea), venită de pe o scenă teatrală.

Montarea evocă, în termenii reconstituirii cvasijurnalistice, ultimele file din viaţa tragică a Irinei Cornici, din momentul sosirii tinerei (în drum spre muncă în Germania) la Mănăstirea Tanacu, pentru a-şi vizita o fostă colegă de orfelinat, continuă cu apariţia şi escaladarea crizelor, încercările nereuşite ale părintelui Daniel Corogeanu, ajutat de măicuţe, de a o elibera de posesiunea demonică, apelul fără succes la secţia de psihiatrie a Spitalului Judeţean Vaslui, moartea fetei în ambulanţa Salvării şi întemniţarea, pentru omor din culpă, a preotului şi a măicuţelor. Relaţiile tensionate cu episcopul locului, cele ambigue cu organele de Poliţie şi cu presa nuanţează critic o conjunctură semnificativă (şi, poate, determinantă, din umbră, a cursului faptelor şi sentinţelor), pe care (evident) presa şi oficialii Bisericii au ocultat-o. Desigur – după cum precizează Tatiana Niculescu Bran, jurnalista ce a investigat cazul – ceea ce vedem e o versiune asupra evenimentelor, dar o versiune rezultată în urma unui an de cercetare asiduă şi profesionistă; aşadar, probabil, versiunea cea "mai apropiată de adevăr".

Atenţia regizorală s-a concentrat pe drama victimelor – vinovate sau nu, la rândul lor, dar lipsite de apărare – a căror voce nu poate fi auzită: Irina Cornici, fratele ei sărac cu duhul şi colega de orfelinat (cu toţii, jertfe ale terorii şi abjecţiei din orfelinatele de moştenire ceauşistă), părintele Daniel – victimă a entuziasmului şi a lipsei de experienţă ascetică şi pastorală, dar mai ales a "mai-marilor" săi, şi "turma cuvântătoare" a măicuţelor, "victime" ale ascultării şi grijii agapice, trecute (din inocenţă?) peste hotarele discernământului (dar oare nu aceasta este – în limitele legitimităţii morale – condiţia ascultării?)*.

Câteva personaje secundare, înscrise în sfera anonimatului şi a generalizării, punctează o frescă socială conturată cu echidistanţă şi fină acuitate: un episcop corupt ideologic ("modernist" şi... "cam mason"), care încearcă prin orice mijloace să-i discrediteze pe rebelii "fundamentalişti" din jurisdicţia sa; un *avva* statuar, din cei numiţi "duhovnicii neamului", supravieţuitor, prin dârzenie şi credinţă, al închisorilor comuniste; un poliţist de la Criminalistică, cu maniere de miliţian, care "face ce i se spune"; o asistentă medicală care muşamalizează incompetenţa (criminală a) subalternei sale, ce scapă basma curată; un medic credincios şi naiv; reportera-scriitor – *raisonneur* al autoarei romanului – personaj tăcut, ce consemnează, cu atenţie, faptele; şi, tronând peste stuporile tuturor, pătrunzând în orice ungher, anulând orice reflexivitate, *blitz*-urile şi megafoanele nesăţioase ale presei – beneficiarul direct al acestui scandal. Nu întâmplător, pe scena goală din finalul spectacolului tronează un masiv clopot trist, cu motive medievale, îngropat între sticle goale de bere şi cocoloaşe de ziare, ce umpluseră, până la asfixiere, ultima scenă, a "linşajului mediatic".

Teatru-documentar, chiar reportaj teatral, în toată puterea cuvântului! Doar două scene simbolice aduc, prin poezia şi aportul lor ficţional, o altă dimensiune, eliberatoare şi transcendentă, care planează discret peste tot acest conglomerat dramatic de "realitate imediată". Este, în primul rând, **scena nunţii mistice** a victimei-muceniţe cu aşa-zisul călău (devenit, şi el, victimă), care, din dragoste agapică, încercase să o salveze: muceniţa Irina şi părintele

Daniel, cununaţi în cer, uniţi în încercarea supraomenească a încrederii lor în dreptatea lui Dumnezeu... Irina, devenită înger păzitor al supliciului lui Daniel... Şi, în al doilea rând, **împreună-rugăciunea grupului de călugăriţe** – configurată într-o adevărată **axă melodică** a spectacolului, când evidentă (ca în saluturi şi binecuvântări), când subterană (ca rugăciunea tainică a minţii, răzbătând pe chipuri într-o pace nepământeană), când lirică şi duios-mângâietoare, când tranşantă şi luptătoare (ca în scena exorcizării), dar izvorâtă totdeauna dintr-un profund resort spiritual, personal şi colectiv în acelaşi timp, lucrat împreună de actori la repetiţii, cu toată seriozitatea, dăruirea şi ... priceperea în materie, după modelul real al rugăciunii din mănăstiri. Fără doar şi poate, spectacolul îşi datorează puterea de convingere dărniciei nelimitate a actorilor – şi ei aproape anonimi, veniţi din toate colţurile ţării! Iată **un documentar al vieţii ascetice creştine** de o uimitoare autenticitate (poate, chiar unic pe rampele lumii), iată locul unde doi termeni oximoronici – documentarul, de extracţie realistă, şi misteriul, prin excelenţă simbolic – ajung să se îmbine până la identificare, iată un argument-forte al ideii tarkovskiene a rugăciunii ca act potenţator de creaţie.

În ciuda climatului de receptare aparent inoportun şi a mediatizării deficitare şi graţie marketingului cultural *ad-hoc*, făcut din gură-n gură de spectatorii creştini (iată că se defineşte o nouă categorie de public), piesa a biruit idiosincraziile valahe, iar cele câteva reprezentaţii cu casa închisă au avut forţa unei tornade.

O Românie profundă, tradiţionalist-ortodoxă, umilă, haotică şi poticnită, sondată „cu rece obiectivitate" de o jurnalistă la Radio B.B.C.-Bucureşti şi recuperată simpatetic de un regizor celebru, rezident demult în America, a cărui faimă se datorează originalităţii şi amplorii montărilor de teatru antic, montări în care fiorul teluric-astral al „Greciei păgâne" era readus cu seducătoare măiestrie la viaţă... Un regizor preocupat de puterea de sugestie hipnotic-subliminală a limbajului sonor şi vizual de extracţie ritualist-şamanică (via Peter Brook) şi de capacitatea de coagulare a personajului colectiv în faţa unei idei oraculare...

Andrei Şerban vorbeşte de un nou gen, **teatrul-documentar**, aflat într-o relaţie destul de imediată cu evenimentul real, jurnalistic, pe care îl readuce pe scenă cu minime intervenţii regizorale. Un **teatru al reconstituirii**. Aşa erau, odinioară, **misteriile creştine**: un teatru al străzii şi al pridvorului, al plebei, în care credinţa, naivitatea şi exaltarea se împleteau cu improvizaţia creatoare pe terenul comun, unanim acceptat: *reconstituirea Evenimentului Sacru*. Actorii Vicleimurilor nu se considerau creatori, ci simpli reporteri ai unor fapte petrecute în cer. Se putea vorbi, din antichitatea elină şi până spre Baroc, de *reconstituirea* prin teatru a *celestului* . De aici, până la apariţia unui nou gen teatral, **misteriul (creştin) postmodern**, şi, subsidiar, la coagularea unei noi categorii de public – al „intelectualului binecredincios" – e un singur pas: **integrarea, prin artă, a evenimentului sacru în structura realului**, ori absorbirea realului imediat în suprastructura generoasă a sacrului. Realismul fantastic din romanul contemporan şi filmul *fantasy*, construit pe matricea literară a primului îl preced, iar succesul de care acestea se bucură e o primă încurajare.

Iată numitorul comun al acestor aparente incongruenţe. Iată, cred, motivul ce l-a adus pe Andrei Şerban într-o mănăstire, un spital şi o cârciumă din judeţul Vaslui. Nu dorinţa de recuperare a unei nedreptăţi („Dar care e aici dreptatea?" – mă va întreba), nici plăcerea detectivistă de a dezlega iţele unei poveşti încâlcite, nici foamea de... realitate românească imediată. Ci, mai degrabă, **curiozitatea mistică**, setea de necunoscut, **speranţa de a parcurge** (cu ajutorul actorilor „nativi") **o experienţă spirituală autentică**, alterată până la anulare de tabloide, şi pe care cartea Tatianei Niculescu Bran nu putea decât să o sugereze. Şi, în plus, pasiunea pentru **personajul colectiv**, pentru ceea ce la grecii antici se numeşte „coralitate", iar la creştinii ortodocşi „sobornicitate". Şi este un miracol cum, sub bagheta unui regizor şi a unui dramaturg aparţinând, într-o primă instanţă, unei spiritualităţi accentuat seculare, această **sobornicitate** ajunge să funcţioneze şi să creeze efluvii de vitalitate şi mărturisire creştină, pe care le simţim – noi, aici – „atât de specific româneşti".

Iată problemele-cheie care m-au călăuzit, inclusiv ca membră a Asociaţiei Ziariştilor şi Editorilor Creştini (A.Z.E.C.), în realizarea dublului interviu cu regizorul Andrei Şerban şi jurnalista Tatiana Niculescu Bran, autoarea romanului-documentar *Spovedanie la Tanacu* (Ed. Humanitas, 2006)/*Cartea Judecătorilor* (Ed. Humanitas, 2008) şi a textului scenic care a stat la baza montării.

Iar miracolul cel mai mare – privind dinspre Bucureşti – este cum doi creatori declaraţi nefamiliarizaţi cu mistica şi practica ortodoxă reuşesc să aducă la viaţă cu atâta firesc şi vigoare, strecurat prin canonul valorilor universale, un sentiment al identităţii atât de... ortodox (deci, local?) şi atât de specific românesc, pe care noi îl credeam (de ce să nu recunoaştem?) la fel de intraductibil ca şi „dorul"...

Elena DULGHERU

* În ce măsură abaterea, în condiţii de criză (precum cea de mai sus), de la rânduiala exorcizării – care, după canonul Bisericii, se face cu cel puţin trei preoţi, în nici un caz cu unul singur – poate fi echivalată ilegitimităţii morale, adică păcatului?

INTERVIU CU REGIZORUL ANDREI ŞERBAN ŞI JURNALISTA TATIANA NICULESCU BRAN

Reporter A.Z.E.C.: *Domnule Andrei Şerban, sunteţi cunoscut în România mai ales datorită "Trilogiei Antice" (1990), care s-a bucurat de un mare succes, de public şi de critică, în ţară şi pe plan mondial. Se vorbea de originalitatea viziunii regizorale, a limbajului scenic. În 2008 reveniţi în România cu **un subiect "tare"** – ca impact mediatic, ca pretext de dezbatere sociologică –, dar un subiect foarte îndepărtat de preocupările dvs. de până acum (ca tematică, ca abordare estetică). E acesta un mod de a vă reapropria de publicul român, vizând un spectru de accesibilitate mult mai larg? Sau o turnură în optica dvs. artistică? Unde este Andrei Şerban, cel pe care-l cunoaştem?*

Andrei Şerban: Caut să mă redefinesc în teatru de fiecare dată, încerc să scap de ideea urmării unui stil, încerc să fac tot timpul altceva, să sparg cutia care spune că "reprezint asta". Am făcut şi alte spectacole în România între timp, la Cluj şi la Sibiu.... "Trilogia" era o încercare de a merge foarte mult înapoi în timp, iar experienţa consta în a aduce tragedia greacă în lumea noastră, în viaţa noastră. Acum, ceea ce încerc cu "Tanacu" este nu foarte departe – apropo, ambele încep cu "T" –, pentru că în loc să iau un text clasic extrem de cunoscut, iau un text care vine din viaţă. E, aparent, un gen de teatru nou, *teatru documentar*, care se inspiră din cartea Tatianei Niculescu, care a fost la faţa locului şi a studiat cu atenţie şi obiectivitate ce s-a întâmplat acolo, încercând să înţeleagă viaţa unor oameni, nu să scrie o carte despre simboluri şi să tragă concluzii. Şi eu, citind cartea asta la New York, am fost atât de atins de atitudinea ei, de felul cum a scris cartea aceasta, încât am vrut imediat să ne asociem, să lucrăm împreună la adaptarea pentru teatru a cărţii, să facem un subiect cu această temă. În concluzie, "Tanacu", cu toate că e desprins din viaţă, ca în tragediile vechi greceşti, e menit să atingă o coardă foarte adâncă, foarte ascunsă în esenţa sufletului spectatorilor, şi să-i atingă nu în intelect, în partea lor superficială, ci în fiinţa noastră însăşi, în fiinţa noastră adâncă. Asta este pentru mine menirea teatrului de două mii de ani încoace.

Rep.: *Ştiaţi dinainte ce coardă ascunsă urma să atingeţi? Căci piesa are o problematică densă. Printre sensurile pe care aţi declarat, oarecum împreună, că le-aţi urmărit sunt: "drama neînţelegerii", "drumul de la bunele intenţii la consecinţele cele mai funeste", "povestea unei iubiri interzise". Nu sunt acestea prea generale? Cea mai mare parte a dramaturgiei universale e articulată de asemenea problematici. Totuşi, drama se desfăşoară într-o Românie tradiţională, declarat ortodoxă, iar acest context este esenţial în dialectica acţiunii. În altă parte s-ar fi întâmplat altfel. Publicul (în România) pentru asta a venit, nu pentru a vedea soluţionarea unei oarecari "iubiri interzise"... Publicul român a venit să vadă modul în care nişte oameni de teatru şi de presă se apropie de o problemă dureroasă şi necunoscută a Bisericii şi societăţii româneşti. Ca artist care vă desfăşuraţi cea mai mare parte a activităţii în afara României, aţi avut anumite reticenţe în a vă apropia de un subiect condiţionat de concepte conservatoare?*

A.Ş.: Nu, nu am avut nici un fel de reticenţe, am avut o bucurie şi o libertate totală în a mă apropia de acest subiect. Chiar dacă aş fi locuit în România, la Bucureşti, subiectul acesta e, într-un fel, cam venit de pe Lună: undeva, în fundul Moldovei, într-o mănăstire pe un deal rătăcit..., realmente este povestea unor oameni care sunt atât de izolaţi, atât de marginalizaţi, încât nu-i înţelegem. E ca şi cum am încerca, într-o piesă de teatru, să înţelegem o lume a unor roluri scrise de Shakespeare sau de greci... Studiam ca şi cum ai studia o piesă, deşi erau fapte de viaţă. În acelaşi timp, ne interesa să ne apropiem de ei, pentru că, oricât de departe sunt de noi, ideea era de a ne apropia şi a-i înţelege, nu de a-i condamna şi a-i arăta cu degetul, ci de a avea o atitudine de deschidere, de dorinţă de a afla câte ceva: cum s-a ajuns la această tragedie?... Nu ştiu dacă am ajuns să-i înţelegem pe ei, n-o să ştim niciodată, dar în încercarea de a-i înţelege şi de a spune povestea lor, ne-am simţit noi înşine mai sensibili şi mai deschişi faţă de întunericul *din noi*, căci este vorba despre *noi*, nu despre *ei*. Poate că şi Tatiana are nişte cuvinte de spus despre asta.

Tatiana Niculescu Bran: Eu mă feresc să fac din ei sau din povestea lor un simbol, ei nu sunt simbolul a nimic, sunt ei şi povestea lor, simbolurile au fost făcute deja de presa tabloidă şi nu numai. Eu am crezut în mod adolescentin că ficţiunea stârneşte reacţii mai vii, e mai bogată decât realitatea, care e plată, pozitivă şi mai puţin interesantă, şi constat acuma că simplul fapt de a restitui versiunea mai apropiată de adevăr decât versiunea tabloidă, pe care o cunoştea lumea, stârneşte nişte reacţii, nişte emoţii şi nişte planuri, chiar axiologice şi chiar simbolice, care mă uimesc. Şi pe care eu nu le-am intenţionat în nici un fel. Eu am vrut numai să înţeleg ce s-a petrecut în acel loc cu acei oameni. Ei sunt întâmplător un preot şi patru maici, dar puteau să fie orice, un primar şi nişte săteni, sau orice alţi oameni care au trecut prin nişte experienţe care depăşeau cu mult înţelegerea lor şi ceea ce trăiseră până atunci.

Rep.: *În investigaţia dvs., eraţi conştientă că această realitate pe care aţi dezgropat-o nu a avut accesul să intre în presă?*

T.N.B.: Desigur, tocmai de-aia am făcut-o, altfel nu m-ar mai fi interesat povestea.

Rep.: *Din păcate, nu e nici pe departe singurul malpraxis grav şi neamendat din presa românească, mai ales când subiectul atacului este Biserica şi societatea tradiţională.*

T.N.B.: Cartea mea nu e polemică în nici un fel, eu nu mă lupt cu ceilalţi colegi de breaslă în cartea asta.

Rep.: *Gestul în sine este polemic. Uneori, însuşi gestul de a dezgropa adevărul este polemic.*

T.N.B.: Da, cum bunul simţ este un exotism...

Rep.: *În declaraţiile din presă, vorbiţi amândoi despre **atitudinea detaşată** a regizorului, respectiv dramaturgului în procesul creaţiei ("**impersonalitatea**" în romanul jurnalistic, "**imparţialitatea**" teatrului documentar). Este detaşarea în actul creaţiei o cerinţă permanentă, sau o etapă? E bine să rămânem până la sfârşit detaşaţi? Nu riscăm să rămânem în afara subiectului?*

A.Ş.: Aici e mai complicat, să nu amestecăm lucrurile. Cel mai bun exemplu pe care pot să-l dau e acela al scriitorului Cehov. Cehov era un doctor, scria seara, ziua îşi vedea pacienţii, care erau de tot felul, de multe ori oameni simpli sau săraci, mulţi din afara Moscovei. Ca orice doctor bun, trebuie să ai o anumită distanţă şi un fel de răceală, altfel, dacă te implici în viaţa fiecărui bolnav, dacă plângi când tai cu bisturiul, poţi să omori pacientul. Nu înseamnă că dacă eşti rece, eşti total indiferent şi că eşti un doctor prost. Dacă eşti un doctor bun, trebuie să ai o combinaţie foarte ciudată între răceală şi simpatie. Adică ceva trebuie să fie rece şi ceva trebuie să fie cald. Această căldură şi simpatie şi empatie pentru bolnavi l-a făcut să scrie piesele lui extraordinare şi nuvelele lui nemuritoare. Cehov a scris asemenea unui doctor, unui doctor de familie bun, unui doctor care vede imparţial, cu obiectivitate, care nu se identifică cu personajele lui şi, în acelaşi timp, care are o căldură şi o simpatie infinită pentru destinul oamenilor, din care şi el face parte, pentru rasa umană, în care suntem cu toţii. Păstrând proporţiile, este ceea ce şi eu încerc să fac în teatru. Încerc să nu apăr pe nimeni în mod special. Şi într-o piesă de Shakespeare unde îl avem pe Iago împotriva lui Othello, nu îl privim pe Iago ca să vedem ce rău este el şi ce buni suntem noi, ci încercăm să-l înţelegem, încercăm să înţelegem aspecte din noi înşine, toate acestea fac parte din noi. Facem parte din clubul umanităţii, suntem implicaţi, nu suntem în afară. Vrem să înţelegem şi, în acelaşi timp, vrem să le dăm spectatorilor libertatea să aibă ei alegerea. Este, cred, un act de mare vanitate să mergi la teatru şi să vezi teatrul prin lupa unui artist, a unui regizor-demiurg, care dă un fel de lecţie oamenilor despre ceea ce ei trebuie să vadă, ca şi cum eu aş interpreta viaţa. Trebuie să am umilinţa totală ca să-mi dau seama că nu sunt nici profet, nu sunt nimic, sunt doar un om printre oameni, care încearcă să înţeleagă toate impulsurile din viaţă, care sunt atât de contradictorii, şi înţeleg cât pot, pentru că nu înţeleg nici eu prea mult.

T.N.B.: Iar eu nu mă consider un creator, cel mult un traducător de limbaje, încercând să traduc într-o sintaxă acceptabilă pentru un lector emoţii şi întâmplări din vieţile unor oameni. Eu nu simt în nici un fel vreo aură de creator în această poveste. Eu am încercat s-o redau cât mai aproape de autenticitatea şi de realitatea ei. De aceea, din punctul de vedere al sintaxei, veţi vedea că este destul de austeră, tocmai din respect faţă de experienţe care nu sunt ale mele în nici un fel. Ca să le redau, traducându-le unor oameni care, ca şi mine, nu le-au trăit, a trebuit să fac un efort de natură sintactică. Eu nu mă consider un creator de lumi imaginare.

Rep.: *Investigarea jurnalistică a adevărului desigur că vă obligă la detaşare şi obiectivitate. Dar adâncindu-vă în gândirea unor oameni, în descoperirea unor personalităţi, există şi ceva care vă ataşează. Când v-aţi detaşat, când v-aţi ataşat?*

T.N.B.: Nu m-am detaşat, pentru că nu m-am ataşat. Mie-mi sunt simpatici în felul lor cu toţii şi am un raport destul de interesant cu ei, dar nu m-am ataşat niciodată, nici de ei, nici de valorile lor. M-a interesat întâmplarea şi ce vor fi trăit ei. Sigur că, ca să-l faci pe un om să-ţi povestească ce a trăit el, emoţiile lui, trebuie să stai cu el mult timp şi să-i dai suficientă încredere că-i vei respecta punctul de vedere şi experienţa...

A.Ş.: ... Că nu-l vei exploata...

T.N.B.: ... Că nu-l vei exploata într-un fel sau altul, că nu-ţi vei bate joc de viaţa lui, nici de persoana lui, nici de imaginea lui publică. Asta ia timp şi îţi treci nişte probe în distanţă şi încrederea pe care cineva, mai ales în situaţia lor, o are faţă de un jurnalist.

A.Ş.: Mai ales că, cum bine spuneai, toată lumea s-a aruncat să-i acuze: şi presa, şi Biserica, şi justiţia, de la început s-a aruncat să-i acuze.

Rep.: *Prin Biserică înţelegând aici doar ierarhia (o parte a ierarhiei), pentru că Biserica suntem şi noi, "plebea" Bisericii.*

A.Ş.: În orice caz, ipoteza nevinovăţiei trebuie pusă, nimeni nu s-a gândit că sunt nevinovaţi. Pe când Tatiana s-a dus acolo absolut deschisă, să vadă ce s-a întâmplat, fără nici un fel de prezumpţie sau de idee preconcepută.

(Va urma)

A consemnat
Elena DULGHERU

Să dezbatem despre crimă

Marcel Răduț SELIȘTE

Cazul fetiței de 11 ani din Neamț, care a rămas însărcinată după ce a fost violată de unchiul său de 19 ani, a provocat reacția ministrului liberal al Sănătății, d-l Eugen Nicolăescu, care propune lansarea unei dezbateri publice cu privire la avort. Fără să fiu adeptul „teoriei conspirației", nu pot să nu remarc faptul că, tot în aceste zile, a apărut anunțul că va fi lansată pe piață o pastilă care poate să întrerupă o sarcină nedorită, până la 63 de zile, fără să fie nevoie de intervenție chirurgicală. Această „pastilă-minune" va fi disponibilă în mai puțin de o lună în cabinetele medicale de ginecologie din România. În acest context, folosindu-se de drama fetiței din Neamț, ministrul Sănătății declară că „trebuie să facem o modificare legislativă care să permită medicului să întrerupă o sarcină chiar dacă ajunge la o formă foarte evoluată, în care fătul poate fi viabil". Observăm că d-l ministru nu distinge între sarcinile provocate de actele sexuale ilegale (viol, incest, relații sexuale cu o minoră) și sarcinile provocate de acte sexuale legale. Legislația românească actuală permite avorturile la sarcinile mai mari de 14 săptămâni numai dacă viața mamei este pusă în pericol sau dacă fătul are malformații grave. Rezultă că undeva există dorința de a se liberaliza avortul la modul absolut.

Să privim în amănunt situația populației din România. În anul 2007 s-au născut 213,6 mii de copii, cu 5,9 mii mai puțini față de anul precedent. Rata mortalității infantile (decedați sub un an la 1000 de născuți vii) a înregistrat o scădere: 12,0 la mie în anul 2007, față de 13,9 în anul 2006, ca urmare a reducerii numărului de decedați sub un an de la 3052 la 571. Rata nupțialității (a căsătoriilor) a fost de 8,8 căsătorii la 1.000 de locuitori, comparativ cu 6,8 în anul 2006, iar rata divorțialității a ajuns la 1,54 divorțuri la 1000 de locuitori față de 1,51 în 2006. Sporul natural în anul 2007 a fost de -38,5 mii persoane față de -38,6 mii persoane în anul 2006, astfel că rata sporului natural a rămas neschimbată comparativ cu anul 2006, respectiv de -1,8 persoane la 1000 de locuitori. Datele statistice ne oferă o concluzie limpede: populația României este în continuă scădere. La desăvârșirea degradării prezenței noastre fizice în istorie nimic nu poate contribui mai bine decât liberalizarea absolută a avorturilor!

Numărul avorturilor și mortalitatea cauzată de întreruperile de sarcină plasează România pe primul loc în Europa. La 1000 de nou-născuți se înregistrează aprox. 1200 de avorturi, iar aceste date sunt doar cele centralizate în clinicile și spitalele de stat, pentru că din zona instituțiilor medicale private nu există încă statistici clare. Aceasta înseamnă că pentru fiecare copil născut cel puțin un alt copil este omorât în pântecele mamei!

Să nu credem că politica pro-avort este specifică țărilor din Uniunea Europeană. Conform unui studiu efectuat de Asociația „Alter-Media", situația diferă de la țară la țară, în UE existând trei tipuri de politici față de avort. În prima grupă se află Malta, Irlanda, Polonia și Irlanda de Nord-UK. În aceste țări, avortul fie nu este permis (cazul Maltei), fie este permis doar în situația în care viața mamei este pusă în pericol sau sarcina este rezultatul unui act sexual ilegal. Al doilea grup include state în care se pot face avorturi în anumite condiții, ceva mai relaxate: Cipru, Insulele Feroe (teritoriu danez), Finlanda, Luxemburg, Spania și Marea Britanie. De exemplu, pot cere întreruperea sarcinii femeile aflate într-o situație materială foarte dificilă, dar soții trebuie să-și dea consimțământul, iar femeile sunt obligatoriu consiliate cu privire la consecințele avortului și nu pot lua decizia fără să mediteze asupra acestor consecințe o perioadă de minimum 7 zile. În grupul al treilea se află restul statelor UE, în care avortul este disponibil „la cerere". Totuși, nici în aceste țări avortul nu este tratat cu superficialitate. În Germania, Ungaria, Belgia este obligatorie sau cel puțin opțională consilierea pre- și post-avort. Acordul părinților în cazul în care femeia însărcinată este minoră este cerut în Italia, Grecia, Portugalia, Slovenia, Slovacia. În Cehia și Slovacia nu se pot face două întreruperi de sarcină la mai puțin de 6 luni distanță, decât dacă femeia are peste 35 de ani sau a născut de două ori. În Italia tot mai mulți medici refuză să practice avortul în temeiul convingerilor religioase etc.

Națiunile UE își protejează viitorul. În România, avortul e reglementat superficial, putem spune chiar lăsat la voia întâmplării. Dezastrul este completat și de lipsa unei corecte și permanente educații pentru viață. Familia, Școala, Biserica sunt principalele instituții de la care ne-am aștepta să facă tinerilor noștri o astfel de educație. Din păcate, instituțiile tradiționale ale poporului român au eșuat în a apăra viața și se limitează doar la declarații oficiale demagogice sau la firave inițiative practice, gesturi insuficiente, aproape inutile în lupta cu moartea.

Avortul este un holocaust modern, la care ni se cere să fim complici. Fiecare să decidă conform conștiinței. Până atunci, rămânem în Europa cea dintâi națiune asasină a propriilor copii...

† DR. NAE NICOLAU †

Dr. Nae Nicolau (n. 1922), medic, publicist, originar din București, a fost absolvent în 1948 al Facultății de Medicină din București. Pus în urmărire de Securitate pentru activitate legionară încă din 14 mai 1948, este prins și arestat la 31 martie 1950 și condamnat la 20 de ani muncă silnică. Trece prin Jilava (mai 1950-martie 1951) și își execută pedeapsa la Aiud (martie 1951-august 1964). Din mai 1953 este izolat în Zarca Aiudului până la eliberare. A avut două mici deplasări: un an la Constanța, pentru un supliment de anchetă, și un an la Gherla, cu prilejul marii greve a foamei din 1956. O parte din amintirile sale despre personalitățile cu care a stat în temnița comunistă sunt tipărite în volumele *Din documentele Rezistenței*, editate de AFDP. A fost redactor-adjunct al revistei *Permanențe*. În mai 1997, la invitația regretatului Gh. Stănescu, a susținut, la Casa Simian din Rm. Vâlcea, o conferință despre *Biserica Ortodoxă Română și Martiriul său*. Un suflet generos și un bun cărturar, un cunoscător al fenomenului iudaic, un abil mânuitor al cuvântului, dr. Nae Nicolau a fost și un poet sensibil, cu profunde implicații religioase: „O! Cerbul cu fruntea bătută-n smaralde/ Ce arc îi trimite săgeți de aramă?/ Ce duh fără umbre puterea-i destramă,/ În tânărul sânge râvnind să se scalde?/ Căzut, ochii umezi mai caută cerul/ Și-ncet, sub sărutul de frunze brumate/ Pe fruntea în care ardeau nestemate/ Minunea se stinge și moare misterul" (*Final*, Aiud 1960, în *Poeți după gratii*, vol 2, editat de AFDPA, 1993, p. 94).

L-am cunoscut personal pe Dr. Nae Nicolau, cu prilejul excepționalei conferințe despre *Biserica Ortodoxă Română și Martiriul său*. O întâmplare miraculoasă, țesută parcă anume din firele nevăzute ale divinității, a făcut ca această conferință susținută de Dr. Nae Nicolau să constituie începutul înnodării unei puternice prietenii cu regretatul scriitor și rezistent anticomunist Gh. Stănescu, inițiatorul multor proiecte de restituire a istoriei noastre recente. Astfel, din lungile și miezoasele convorbiri avute cu „nea Ghiță Stănescu", cum îi spuneam noi, apropiații săi, am aflat despre existența unei prietenii unice între Dr. Nae Nicolau, Pr. Liviu Brânzaș și Gh. Stănescu, prietenie care se cimentase între ei încă din anii temniței comuniste. Toate aceste trei personalități ale rezistenței românești anticomuniste ofereau un model unic de ceea ce înseamnă prietenia ca *modus vivendi*, prietenia asumată nu numai la modul profunzimii afective, ci mai ales al celei de ordin spiritual.

Pentru a face o mărturisire de credință, pot spune că am intrat în contact cu valorile fundamentale ale lumii interbelice și prin intermediul acestor trei reprezentanți ai ei, alături de alți reprezentanți de marcă (precum: Gh. Mihai, Elena Nicolaescu, George Popescu Glogoveanu, Alexandru Ștefănescu, Mircea Nicolau, Viorica Călinescu, Aspazia Oțel Petrescu, Constantin Emilian Bucescu). Toți aceștia întrupează dimensiunea Omeniei românești pe care comunismul a încercat din răsputeri s-o confiște. Cine a avut privilegiul de a cunoaște asemenea repere morale și intelectuale ale națiunii române poate spune răspicat că a intrat în contact cu universul axiologiei legionare.

Membru al Fundației Culturale „Profesor George Manu", Dr. Nae Nicolau reprezenta o constantă indispensabilă a revistei *Permanențe*, prin participarea sa constantă în paginile revistei, asigurându-i calitatea și garanția lucrului bine făcut. Prezența sa în paginile publicisticii culturale, îndeosebi a revistelor de recuperare a memoriei colective, impunea prin prestanța intelectuală, prin calitatea scriiturii sale rafinate, prin profunzimea ideatică și prin diversitatea problematicii abordate. De la poezie la eseu, de la analiza teologică la cea literară, Dr. Nae Nicolau se mișca cu o mobilitate culturală absolut deconcertantă, dezinvoltură care proba, dacă mai era nevoie, reala vocație cărturărească. Un intelectual creștin *par excellence*, Dr. Nae Nicolau nu a mai avut răgazul necesar de a-și așterne în scris toate proiectele la care visa, deși ar fi avut multe de spus în varii domenii ale culturii. Ultima sa prezență în spațiul recuperării spirituale și culturale românești a fost contribuția la realizarea numărului din ROST, dedicat vrednicului de pomenire părinte Liviu Brânzaș, prin readucerea în prim plan a unuia dintre preoții care întrupează dimensiunea teologiei luptătoare.

Prin mutarea sa la Domnul am câștigat un alt mare rugător în oastea din ceruri a lui Hristos, dar am pierdut un autentic român și creștin, aici, pe pământ. Să ne rugăm cu smerenie Bunului Dumnezeu să-i odihnească sufletul în ceata celor drepți, iar pe noi să ne învrednicească să ducem mai departe moștenirea lăsată de această generație a martiriului românesc.

Constantin MIHAI

DESPRE SFINTELE MOAŞTE

Moaştele sfinţilor sînt darul final pe care ei îl fac oamenilor, după ce, îndelungă vreme, l-au făcut lui Hristos. La mijloc nu e o chimie specială pe care Dumnezeu să o acorde bineplăcuţilor Săi îndată după moarte, ci este rezultatul exerciţiului personal prin care sfîntul s-a învrednicit, cu harul Duhului Sfînt, să se prefacă pe deplin, încă din timpul vieţii, în "omul lui Dumnezeu".

Dumnezeu a făcut lumea într-o stare în care nu era perfectă, dar în care existau toate datele ajungerii la perfecţiune. Omul, piesa esenţială a creaţiunii, a primit chiar de la facere atît instrumentul devenirii, fiind făcut *după chipul* lui Dumnezeu, cît şi impulsul devenirii, fiind făcut întru *asemănarea* lui Dumnezeu. Acestea, *chipul* şi *asemănarea*, sînt începutul şi sfîrşitul – raţional şi duhovnicesc totodată – al omului şi nu au relevanţă directă asupra aspectului sau construcţiei fizice a omului adamic. Totuşi, în existenţa sa paradisiacă, omul avea toate darurile neştirbite şi înclinate spre rostul lor de îndumnezeire, iar trupul avea o aşezare neafectată de vreo uzură care să conducă la distrucţie. Iar asta întrucît nimic nu venea din interiorul omului ca să spurce şi să omoare, iar cele din exterior nu aveau putere asupra lui, ci îi slujeau în toate.

Întîiul păcat al oamenilor i-a transformat radical pe ei înşişi şi, de asemenea, întreaga lume. Nu doar că omul şi-a întunecat chipul lui Dumnezeu în loc de a se asemăna cu El, dar a stricat cu asta întreaga rînduială a lumii, inclusiv pe cea materialicească.

Timpul nu a fost afectat ontologic, dar raportarea omului şi a tuturor făpturilor la timp s-a schimbat, căci în lume a intrat moartea trupurilor, care a limitat şi condiţionat devenirea omului într-un mod diferit de pînă atunci.

Deşi păcatul originar a fost o greşeală a spiritului, cea mai stridentă consecinţă a rămas cea care se manifestă exclusiv în materie: moartea. Oricît de bolnav şi împuţinat ar fi sufletul, oricît de schimonosit, degenerat şi, uneori, dificil de identificat, el prezervă calitatea de a fi indestructibil şi, indiferent de starea sa, el ajunge mai devreme sau mai tîrziu să transceadă – chiar dacă, din păcate, nu de fiecare dată spre întîlnirea cu Dumnezeu. Dar trupului i s-a dat să suporte descompunerea şi separarea în cele mai simple elemente, adică o distrucţie totală.

Pe parcursul mai multor generaţii, trupul a pierdut treptat din înfăţişarea şi puterile paradisiace, iar oamenii au trăit din ce în ce mai puţin (şi, am putea spune, din ce în mai urît, pînă cînd au reuşit să decanteze un anumit tip de istoricitate repetitivă căreia numai sfinţii i se sustrag). Imediat după cădere, nu defecţiunea trupească, nu stricăciunea materialicească, ci tot stricăciunea duhovnicească a provocat prima concreteţe a morţii, atunci cînd fratele Cain l-a omorît pe fratele Abel. În rai păcatul dăduse morţii doar prilej, însă în afara raiului păcatul a iniţiat efectiv moartea.

Nu se poate susţine că primii descendenţi ai lui Adam şi ai Evei au agravat cu păcatele lor consecinţele păcatului primordial, ci doar că mulţi dintre ei, uneori *cei mai* mulţi, au continuat linia păcătoşeniei protopărinţilor, îndepărtîndu-se de Dumnezeu, de rai şi de starea paradisiacă. Categorial nu poţi cădea mai jos de punctul în care a ajuns Adam, dar individual te poţi duce, iertare pentru expresie, *la dracu-n praznic*, ajungînd, de pildă, să ţi se pară că raţiunea, voinţa şi sentimentele sînt nişte impulsuri electrice cerebrale încă insuficient studiate ale unei sofisticate rude a gorilei.

Sfîntul face un parcurs invers alunecării adamice. Sfinţii, fiecare după talanţii săi, fac ascultare, slujesc, îndură, îşi pun viaţa pentru prietenii lor, iar toate acestea cu credinţă, cu nădejde şi cu dragoste întru Hristos. Unii sînt neştiuţi de oameni, iar alţii sînt ştiuţi şi, de cele mai multe ori, *canonizaţi*, însă izbînda fiecăruia dintre ei este aşezarea sufletului său într-o comuniune cu Hristos atît profundă încît asta îi va reda ceea ce omul a pierdut prin cădere, dar nu numai atît, căci mîntuirea întru Hristos va fi mai mult, şi anume o împlinire întru *Noul* Adam, în Însuşi Dumnezeu. Or, acest traseu sfinţitor, chiar dacă se sfîrşeşte cu adevărat pe *cealaltă* lume, face totuşi ca şi *această* lume să devină o parte a Împărăţiei Cerurilor **[1]**.

Trupul sfîntului este acea parte din *cele văzute* ale creaţiei care se reacordă după simfonia transcendentă care ştim că guverna raiul. Iar asta datorită faptului că trupul este unul dintre templele **[2]** lumeşti în care duhul sfîntului slujeşte lui Hristos. Nicolae Cabasila spune că "La urma urmei, aceste moaşte sînt biserica adevărată şi altarul cel adevărat, zidirea nu-i decît o imitare" **[3]**. Cam la fel spune şi Sf. Ioan Damaschinul: trupurile nestricate ale sfinţilor sînt "temple însufleţite ale lui Dumnezeu" **[4]**. Slujirea sfîntului în viaţă este una de toată ziua şi de tot ceasul, fie că e vremea rugăciunii, fie a lucrului, a studiului ori a odihnei, pentru că sfîntul Îl are întotdeauna în perspectivă pe Dumnezeu. Iar la cele materiale, inclusiv la templul particular de carne, el priveşte ca la unele care i-au fost încredinţate provizoriu, spre firească folosinţă, şi care aparţin, în realitate, Domnului. Rezultatul este că, fără să aibă obsesiile bunului proprietar legate de întreţinere şi fără să fie ocupaţia sa principală, sfîntul aduce acest templu în situaţia de a rezista asalturilor din timpul vieţii biologice. Moartea nu este un contraargument, pentru că sfîntul caută viaţa duhului, iar nu evitarea morţii trupului. Dimpotrivă, el refuză să intervină asupra "cărnii" altfel decît după dreapta sa socotinţă – aproape întotdeauna scandalos de sumară pentru înţelepţii veacului, dar care, cel puţin în Ortodoxie, nu are nimic de-a face cu ignoranţa. Totuşi, efectul indirect al "tratamentului duhovnicesc" aplicat trupului este atît de puternic că este observabil şi după ieşirea sufletului, ba chiar cu mai multă evidenţă. Fără să se transforme într-un *altceva* de tip alchimic, dar şi fără dezorganizarea putrefiantă obişnuită, trupul sfîntului se preface într-o *icoană de-sine-sfinţită*. El nu înfrînge rînduiala întoarcerii în pămînt, căci, în măsura în care moaştele nu ar fi păstrate în condiţii de minimă protecţie, ele s-ar desface, la un moment dat, fie şi numai sub acţiunea fizică a mediului, în cele din care au fost alcătuite. Altminteri, materia acestor trupuri, despărţită de suflet, rămîne să fie guvernată mistic de raţiunea nestricăciunii care a fost cultivată şi venerată în interiorul lor.

Nimic nu este formal în Ortodoxie, iar în cazul de faţă, în măsura în care moaştele rămîn, chiar şi numai parţial, întregi, ele vor putea folosi oamenilor în scopuri rituale, însă, dacă se vor desface în substanţe disparate, ele vor reintra în alcătuirea lumească, fără perturbarea vreunui echilibru şi fără aducerea vreunei "ofense".

Dintre toate lucrurile, moaştele pot fi asemănate cel mai bine cu icoanele. De altfel, duhul iconoclast a fost potrivnic şi moaştelor. Iconoclaştii se rătăceau socotind – într-un amplu derapaj neoplatonic – că, de vreme ce Dumnezeu este spirit pur şi neîncăput, materialitatea icoanelor le-ar împiedica să fie reprezentări acceptabile ale Lui, deci icoanele ar fi erezii palpabile. Or, *ideea* este *desfiinţată* de *realitatea* întrupării lui Hristos. Icoanele şi moaştele, sfinţite fiecare în felul lor, sînt ferestre între lumea văzută şi cea nevăzută, deschise de Duhul lui Dumnezeu către El. Or, întrucît sînt ferestre între două lumi, ele trebuie să aibă sprijin în fiecare dintre ele. Atît icoanele, cît şi moaştele au rosturi rituale şi sînt absolut necesare slujirii normale a Sfintei Liturghii. În nici unele nu este cinstită materia, dar corporalitatea lor purtătoare de sfinţenie înlesneşte slăbiciunii omeneşti rugăciunea către un sfînt mijlocitor sau, în cazul unor icoane, direct către Hristos. Spre deosebire de icoane, socotim că moaştele nu au a fi păstrate decît în biserici ori de către preoţi şi monahi, altminteri, pe lîngă păgubitoarea restrîngere a accesului obştesc la ele, existînd riscul căderii în ispite de genul fetişismului.

Atît de mare este puterea mijlocitoare a sfintelor moaşte încît canonul 7 al Sinodului al VII-lea ecumenic a interzis sfinţirea bisericilor care nu ar avea sfinte moaşte puse în masa sfîntului altar şi în sfîntul antimis. Şi nu era o exagerare post-iconoclastă, pentru că apropierea litugică de sfintele moaşte se făcuse chiar de la începutul creştinismului, cînd frîngerea pîinii se făcea pe mormintele martirilor.

Scriptura, consemnînd cuvîntul lui Hristos Însuşi, arată că oamenii vor învia, adică va fi un moment cînd se va reface unitatea dintre trup şi suflet, dar că trupul nu va avea o consistenţă şi nici măcar o morfologie lumească, ci una mai apropiată de cea a îngerilor **[5]**. Asta ar trebui să îi păzească pe oameni de ispita de a crede că prezervarea artificială a trupului, într-o formă cît mai apropiată de realitatea biologică sau de forma moaştelor, ar aduce vreun beneficiu sufletului titular. Ortodoxia a fost ferită de această amăgire de tip superstiţios, dar în Apus – e adevărat că doar în cîteva mînăstiri, dar totuşi pentru multe sute de ani – a existat cutuma mumificărilor, ceva între o estetică macabră şi o suspectă ocazie de strîngere de fonduri (se plătea pentru îmbălsămare, pentru întreţinere şi... pentru primenirea periodică a hainelor). În mistica răsăriteană, dimpotrivă, există o mare grijă pentru a nu se interveni asupra corpului după moarte şi de a se deosebi moaştele de rămăşiţele neputrezite din alte motive. Părintele Ilie Cleopa ne vorbeşte despre opt pricini de neputrezire, dintre care unele fireşti, iar altele mai presus de fire. Şi despre adevărul că întîrzierea întoarcerii trupului în ţărînă nu indică întotdeauna sfinţenia, ci, uneori, dimpotrivă, indică păcătoşenia şi dificultatea celui mort de a trece peste anumite praguri.

Paradigma moaştelor este trupul iluminat taboric. Părintele Stăniloae spune că "schimbarea la faţă a lui Hristos se va radia din trupul Său înviat şi al tuturor celor ce-şi vor arăta credinţa prin faptele lor" **[6]**. Iar posibilitatea manifestărilor suprafireşti ale trupului în această lume este explicată prin aceea că "Dacă trupul poate fi mediu prin care se răspîndesc cuvinte înţelepte şi se săvîrşesc fapte bune, e firesc să poată fi şi un mediu văzut al luminii spirituale, iar din el să iradieze această lumină şi în universul cu care este legat, deşi această arătare a luminii spirituale prin materie e o mare taină" **[7]**, pentru că "materia e făcută de Dumnezeu în stare să primească şi să comunice o raţionalitate plină de folos omului". Iar o dată ce omul s-a pătruns trup şi suflet de Raţiune – de *Logos* – nici duhul şi nici măcar moaştele (pînă la eventuala lor separare în cele din care au fost alcătuite) nu vor mai fi părăsite de El.

Prin urmare, moaştele sfinţilor nu sînt nici accidente ale "naturii" (ne-am ferit să ne oprim asupra acestor speculaţii, de teamă că am îneca porcii cu mărgăritare), nici miracole garantate şi intangibile, ci realităţi spiritualiceşti concrete, alcătuiri de duh şi materie armonios restaurate, în care credinţa rugătoare şi pronia dumnezeiască îşi află făgaşul. Ele sînt mai importante chiar decît zidurile templului cu toată rînduiala lui (din ce în ce mai administrativ-proeminentă în ultima vreme), căci moaştele temeluiesc mistic altarul Liturghiei pămînteşti prin puterea corespondentă a unor duhuri ce slujesc Liturghia cerească.

Moaştele sfinţilor sînt cele mai izbutite icoane pe care oamenii le pot închipui cu înseşi carnea şi duhul lor, iar eficienţa lor mistică este echivalentă cu cea a Scripturilor, întrucît ele relatează şi probează irefutabil istoria izbînzii neîntrerupte a mîntuirii neamului omenesc prin aleşii jertfelnici ai lui Hristos.

Lucian D. POPESCU

[1] *Lc.* 17, 21: "Căci, iată, împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru".
[2] *I Cor.* 6, 19: "Nu ştiţi că trupul vostru este templu al Duhului Sfînt care este în voi şi pe care îl aveţi de la Dumnezeu?".
[3] Nicolae Cabasila, *Despre viaţa în Hristos*, Sibiu, 1940, p. 131.
[4] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Ed. Scripta, Buc., 1993, p. 174.
[5] *Mt.* 22, 30: "Căci la înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii din ceruri".
[6] Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos, lumina lumii şi îndumnezeitorul omului*, Ed. Anastasia, Buc.,1993, p. 201.
[7] *Ibidem*, pp. 201-202.

BISERICA, SINAGOGA, LOJA (V)

Anul trecut, la Editura Puncte Cardinale, a apărut micul volum *Biserica, Sinagoga, Loja. Ispitirea din Carantania. Drumul Damascului. Disoluția masonică*, semnat de Mihail Gavril. Întrucât tirajul este aproape epuizat, iar mulți cititori interesați nu și-au putut-o procura ca atare, ne-am hotărât ca, începând din acest număr, să publicăm în serial paginile introductive și partea a treia a cărții (cea referitoare la francmasonerie în raport cu religiile biblice), răspunzând mai multor solicitări în acest sens care ne-au parvenit la Redacție. Am renunțat aici la notele de subsol, dar vom publica la sfârșitul serialului lista surselor bibliografice.

LOJA: EREZIE, NEOPĂGÂNISM

(Urmare din numărul trecut)

Francmasoneria: pseudo-filantropie conspirativă

Conținutul cărților de căpătâi ale francmasonilor (sta-tute, coduri, declarații de principiu, comunicate) sunt redactate de oameni – nu sunt revelate; ele n-au nici unitate, nici autoritate sacră.

Actul filantropic este declarat cu multă emfază ca fiind caracteristic activității acestei organizații (care se prezintă adeseori, de ochii lumii, ca „organizație filantropică"), dar nu se face în numele lui Dumnezeu, și în felul acesta Dumnezeu este eliminat atât din conștiința celui care dăruiește, cât și din conștiința celui care primește.

Fapta bună nu are efecte și prelungiri esha-to-lo-gi-ce, căci despre viața de apoi și condiționarea ei de cea prezentă nu vorbește nimic mutul Mare Arhitect al Universului, nici statutele „umanitariste" ale francmasonilor „iluminați".

Iubirea vrăjmașilor nu e poruncită și nu există; despre iubirea aproapelui se vorbește uneori, dar *cel mai aproape este fratele din lojă*.

Francmasonul trebuie să fie „umanist" și „filantrop", dar nu prea reiese clar de nicăieri ce anume înseamnă asta...

Citind statutul Marii Loji Naționale din România, găsim următoarele prevederi statutare cu privire la filantropie (redusă aproape total la întrajutorarea masonică: „noi și-ai noștri"):

- asistență mutuală în orice împrejurare, sprijin mutual în toate împrejurările vieții (Art. 2);
- acțiuni caritative îndreptate spre proprii membri și spre cei nevoiași (Art. 6).

Alte documente ale francmasoneriei conțin referiri la asistența socială de tip „umanist", direct sau indirect (în același spirit clientelar sau de castă):

- calități pentru admiterea în ordinul francmasonic: dispoziție spre umanism;
- conceptele profane fundamentale: a promova libertatea, relațiile frățești;
- francmasonii sunt datori să se ajute între ei ca frații; la fel familiile (văduva, copiii) trebuie ajutate să ajungă la măsura și demnitatea părintelui lor;
- acțiunile de întrajutorare sunt considerate binefaceri în plan material;
- după afirmațiile francmasonilor, ei ar practica și o morală, punând semnul egal între bunătate și fericire;
- Declarația de Principii formulată și adoptată de Congresele Masonice internaționale de la Geneva (19-21 octombrie 1921) și Paris (27-29 decembrie 1927) susține caracterul de frățietate ce trebuie să funcționeze între membrii ei.

Dumnezeu nu poate fi cunoscut de către masoni

Inventarea unui „Mare Arhitect" și tăgăduirea lui Iisus Hristos ca Mesia face imposibilă cunoașterea lui Dumnezeu, căci cuvântul Mântuitorului este foarte clar: *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine.*

Concluziile care se impun de aici sunt:

1. Francmasoneria nu crede într-un Dumnezeu viu, activ și proniator, ca în tradiția Vechiului și Noului Testament, ci într-un Mare Arhitect al Universului, care a creat lumea precum zidarul care înalță o clădire, pentru ca apoi să se retragă și să devină absent din lume (deism). O astfel de învățătură este o erezie, deoarece Îi refuză lui Dumnezeu prezența și lucrarea în cadrul creației Sale.

2. Reducerea lui Dumnezeu la un simplu Arhitect al Universului presupune faptul că El nu este singurul principiu al creației. Un arhitect se folosește de materia preexistentă pentru a înălța clădirea proiectată de el. Francmasoneriei îi este în felul acesta străină învățătura biblică despre Dumnezeu *Creatorul* lumii. Astfel, ea se apropie de dualismul eretic bogomil și pavlician, sau de cel păgân al parsismului.

3. Deși recurge la simboluri trinitare (triunghiul divin), francmasoneriei îi este străină învățătura creștină despre Dumnezeu-Sfânta Treime. Conform ei, Dumnezeu nu este Unul în Ființă și Întreit în Persoane, ci pur și simplu un „Arhitect al Universului", care nici nu poate fi atotputernic, deoarece clădește lumea dintr-o materie preexistentă. Or, nefiind atotputernic, el nu poate fi nici Dumnezeu adevărat.

4. Ca atare, francmasoneria manifestă de la bun început tendințe ateiste, sau, în cel mai bun caz, panteiste. De altfel, francmasoneria de azi se vrea a fi neutră din acest punct de vedere, sau, de multe ori, loji întregi s-au declarat ateiste.

5. Francmasoneria nu crede în Iisus Hristos ca Mesia și Fiu al lui Dumnezeu înomenit, nici nu așteaptă (re)venirea Lui în această lume, ci, la fel ca și erezia ariană din veacul al IV-lea, și, mai târziu, ca Islamul păgân, Îl consideră pe Hristos un soi de profet alături de alți profeți din alte religii.

6. Deși francmasoneria propovăduiește toleranța și frăția, ritualurile francmasonice sunt articulate în jurul ideii de *răzbunare* a lui Hiram. Francmasoneria nu se cristalizează în jurul virtuții dragostei, așa cum este în morala creștină, ci în jurul resentimentului și al dorinței de răzbunare. În special, pornirea resentimentară a ei se îndreaptă împotriva Bisericii, pe care ea caută să o înlocuiască cu o nouă „religie" universală deistă, de factură strict masonică.

7. *Background*-ul ideologic al francmasoneriei constă dintr-un amalgam de elemente eretice și păgâne, împrumutate din misterele grecești antice și din alchimie, din Kabbala și de la ereziarhii Bisericii vechi. *Francmasoneria este un cocktail de reziduuri religioase și ideologice.*

8. Francmasoneria și-a creat o genealogie fictivă, fără legătură cu realitatea istorică, corelând în mod artificial profesiunea de zidar din diferite perioade ale istoriei cu francmasoneria speculativă. Între arhitectul/arhitecții Templului lui Solomon și cavalerii templieri cruciați există mai bine de 2000 de ani, distanță care nu poate fi acoperită. Iar între aceștia din urmă și întemeierea primei loji masonice propriu-zise (1717) există alți peste 500 de ani de gol istoric. Din punct de vedere științific, încercarea masonică de rescriere a is-toriei are valoare nulă.

9. Nu în ultimul rând, este de remarcat dimensiunea paraculturală a fenomenului masonic. Francmasoneria este o pseudo-spiritualitate fabricată artificial în epoca modernă, cu izvoare spirituale neautentice, scornite sau denaturate, cu succes la oamenii pseudo-religioși sau la practicanții indiferentismului religios.

10. În sfârșit, deși francmasoneria își propune să propovăduiască modernitatea după sloganul Revoluției franceze: „Libertate, egalitate, fraternitate", o face cu mijloace pre- și anti-moderne, departe de sfera publică, într-un dispreț declarat față de muritorii de rând „care nu gândesc" (O. Wirth). Este vorba de un fals elitism, cel puțin inadecvat modernității pe care o trăim și pe care au propovăduit-o și lojile masonice.

Toate acestea ne conduc către o singură concluzie de ansamblu: *francmasoneria este **total incompatibilă** cu tradiția Vechiului și Noului Testament, respectiv atât cu Sinagoga, cât și cu Biserica.* Nu poți fi creștin binecredincios, sau evreu în sensul religios al cuvântului, și francmason în același timp. Cu atât mai mult, între preoție (indiferent că e vorba de arhierei, presbiteri sau diaconi) și francmasonerie există un raport de excludere totală. Un episcop, un preot sau un diacon care devine membru al lojei, devine, din slujitor al lui Hristos, preot idolatru și păgân. În același timp, creștinul care a devenit francmason s-a lepădat de Hristos și a devenit slujitor al Satanei. Și unul și altul se află în situația *lapsi*-lor din antichitatea creștină, care se lepădaseră de Hristos și (re)deveniseră păgâni. O singură diferență există între ei: pe când acei *lapsi* din vechime renunțaseră la Hristos de frică, sub amenințare că vor fi dați morții, *lapsi*-i din zilele noastre o fac de bunăvoie, amețiți de mărire și de dorința de a avea din ce în ce mai multă putere.

Și încă ceva: în timp ce apostații din antichitate părăseau Biserica o dată cu apostazia lor, apostații vremilor din urmă rămân aciuiați în scaunele lor și slujesc în taină la doi domni: diavolului și bunului Dumnezeu...

(Va urma)

Mihail GAVRIL

„SECURIŞTII AU TUPEU, CREŞTINII AU ÎNDRĂZNEALĂ”

INTERVIU CU ACTORUL DAN PURIC

Apariţia cărţii sale ***Cine suntem****, al cărei tiraj a depăşit 40.000 de exemplare în doar câteva luni, i-a prilejuit actorului* ***Dan Puric*** *un turneu de lansări şi conferinţe în toate zonele ţării, făcând pretutindeni săli arhipline şi obligând conştiinţa intelectuală românească să-şi regândească raporturile cu creştinismul şi cu reperele noastre identitare. Luna trecută, profitând de prezenţa marelui actor şi mărturisitor în nord-vestul ţării,* ***părintele Ion Alexandru Mizgan*** *din Oradea l-a provocat la un lung interviu, pe care ne-a îngăduit să-l reproducem şi aici (după ce parţial a apărut şi în revista* ***Lumea credinţei****, sub titlul „Ortodoxia ca normalitate”). Fotografiile care ilustrează interviul sunt realizate fie la faţa locului, fie, câteva săptămâni mai târziu, la lansarea bucureşteană de la Librăria Cărtureşti.* (Redacţia)

Domnule Puric, sunteţi unul dintre puţinii oameni de cultură care îşi asumă Biserica şi Neamul Românesc. Ce reprezintă Biserica Ortodoxă şi Neamul Românesc pentru Dan Puric?

Reprezintă un timp identitar al integralităţii. Dacă n-ar fi Biserica, categoric că ar fi o infirmitate. Deci reprezintă integralilatea de a fi român.

Care e legătura, în opinia D-voastră, între Neamul Românesc şi Biserica Ortodoxă? Vă întreb pentru că mulţi intelectuali contestă că Biserica ar îndeplini un rol ontologic în fiinţa Neamului Românesc?

Nu trebuie să ne concentrăm pe cei care nu sunt de acord cu acest lucru, ci trebuie să ne concentrăm pe propria noastră afirmare. Biserica, Credinţa nu trăieşte din polemici, ci trăieşte din afirmare. Lucrurile parazitare apar întotdeauna, aşa cum se spune, că răul nu are existenţă în sine, ci trebuie să apară binele ca răul să existe. Cineva m-a rugat să dezbat ideea învăţământului ortodox în şcoală şi am zis că eu aşa ceva nu dezbat, pentru că învăţământul ortodox este ca limba română: nu este nici obligatoriu, nici facultativ. El este! El se afirmă ! El face parte din acea taină a noastră care nu se dezbate!

Din păcate, martirii Neamului din perioada dictaturii comuniste, cum au fost Valeriu Gafencu sau Mircea Vulcănescu, sunt azi ignoraţi de societatea românească. Ce putem face pentru ca aceşti martiri să poată fi cunoscuţi de generaţia tânără ?

În primul rând, trebuie o măsură de igienă ortodoxă. Ar trebui mărturisit. Noi nu mai avem reflexul de a mărturisi, noi avem reflexul de a comenta. Comentariul, părerea, este la bere. Omul vorbeşte, sfântul cuvântă [...]. Sfântul nu vorbeşte. Omul însă se îneacă în vorbe, el vrea să vorbească. Nu poţi să vorbeşti despre martiri, nu poţi să comentezi. Poţi să comentezi la fotbal, poţi să comentezi politică, sfinţii şi martirii nu se comentează! Despre ei se cuvântă cu autoritate. În zona aceasta noi trebuie să mărturisim, sigur în contra curentului. Trebuie să denunţăm în primul rând tot antrenamentul acesta de uitare la care este supus poporul român, condamnat cum am zis la un *alzheimer* politic, pentru că un om care nu are memorie şi nu are valori, poate să fie foarte repede manipulat, poate fi foarte repede distrus, poate fi foarte repede reflectrizat şi instrumentalizat, şi atunci lucrurile acestea nu sunt nişte lucruri care să nu aibă o premeditare. Noi trebuie în primul rând să le denunţăm ca fiind metodologie de a distruge credinţa unui om şi identitatea unui neam, după care trebuie să ne apucăm de muncă, nu să strigăm pe baricade, să strigăm: „Jos nea Vasile!”. Trebuie să construim. Pentru că nu putem sta în opoziţie şi să fim baricadişti, să zicem: „Jos secularizarea!”. Noi trebuie să construim ortodox! Ei deconstruiesc, noi trebuie să construim. Pentru că altfel, dacă ne apucăm tot timpul de pancarde din astea: „Jos ateismul!”, „Jos secularizarea!”, ei oricum construiesc în felul lor. Ne dau o treabă de făcut, adică să muşcăm şi să murim pe la gard, cu băţul ca la câine, şi ei îşi fac treaba. Noi nu trebuie să fim în poziţia câinelui care muşcă băţul, nu stăpânul. Noi stăm cu băţul în gură. Deci trebuie muşcat stăpânul, după care să ne vedem de treabă. Asta este!

Cândva aţi afirmat că uriaşul lucru pe care putem noi, ca români, să-l dăm Occidentului este lecţia normalităţii! Care e lecţia normalităţii la ora actuală în spaţiul românesc? Avem atâta corupţie, atâta imbecilitate şi impostură în toate domeniile, inclusiv în Biserică!

Avea Titu Maiorescu o vorbă: *Toate lucrurile tremură la margine*. La suprafaţă se întâmplă din nefericire toate dezastrele astea, care sunt de fapt consecinţe. Sunt epifenomene ale unei sechele, a unei perioade cumplite care a fost şi este încă: comunismul! Nu poţi să sari peste aşa ceva. Eu vorbesc de România din rostul ei, cea adâncă, cea care rezistă, cea care nu face concesii la aşa ceva. Eu vorbesc despre România încăpăţânată. Din punct de vedere genetic, specia superioară se caracterizează prin faptul că nu vrea să se transforme. Ea are un soi de încăpăţânare. Ea este predispusă la procesul de perfecţionare, dar nu să se transforme. Specia inferioară, zice Emil Racoviţă, este specia care se adaptează tot timpul. Aceasta are toate datele să iasă din istorie. La suprafaţă noi avem mutilări, adaptări, integrări, aderări, dar pe dedesubturi românul îşi vede de rostul lui. Apelul pe care-l fac eu este la acea vână extraordinară a românului, pe care, culmea, toţi o au în inimă, dar au uitat şi nu mai au forţa să o declare, să o mărturisească. E un fel de anestezie în toată chestia asta. Prin credinţă lucrul acesta se deschide. Prin îndrăzneală ortodoxă, nu prin tupeu – pentru că securiştii au tupeu, creştinii au îndrăzneală, cum a zis Hristos – se face sau începe să apară floarea. Şi asta trebuie făcut de la om la om. Trebuie dat exemplu. Să spui că lucrurile astea nu sunt bune. A întrebat-o cineva pe Maica Tereza ce e un lucru sfânt şi ea a zis: „Uite, dragă, dacă mături bine prin curte”! Teologia lucrului mărunt. Dumnezeu este şi cel mai mare, dar şi cel mai mic. Până să vorbim despre iubirea de aproapele, trebuie să facem lucrurile corect, să ne învăţăm cu acest fel de a fi creştin. Orice mănăstire, orice biserică, care are o curăţenie a ei, structurală şi organică, denunţă faptul că acest popor are ordine de tip brâncuşian, iar Brâncuşi este de tip ţărănesc. Se pare că nu-i de tip comunitar european. Asceza lui este asceza şi curăţenia şi ordinea şi spiritul geometric şi organic, cum zice Lucian Blaga, luat de la ţăran: bine aşezată gospodăria, bine rostuită, bine echilibrată. Cei din perioada interbelică erau obsedaţi de rost, erau obsedaţi de rânduială, spuneau: *„Bună ţară, rea tocmeală, mama ei de socoteală!”*, de unde rezultă că socoteala este făcută de nemernici. Rânduiala este rezultatul socotelii, dar ţara e bună. Adică socoteala făcută de nişte securişti nenorociţi a făcut o rânduială alandala, iar lumea suferă de această schimbare de rânduială. Ţara e foarte bună. Eu fac apel la ultima instanţă: la Ţară! De la Ţară să pornim la o bună rânduială şi la o bună socoteală. Deci dacă ţara e bună, dată de Dumnezeu, noi să facem rânduiala după Ţară, nu după nişte oameni care sunt ilegitimi. Această dezordine are două codiţe: una de tip autohton, de *tip securistic*, tulbură apele ca să pescuiască ei ce doresc, şi alta de *tip străin*, din afară, venită cu interese de colonizare, cu interese de supunere, mai mult sau mai puţin expuse, cu interese de masacrare a Ortodoxiei. Nu vedeţi că noi ne-am sectarizat? Au reuşit să ne marginalizeze. Se marginalizează aşa un grup de homosexuali, fac o demonstraţie pe stradă, şi oamenii vor să spună că nu e bine lucrul ăsta, că are consecinţe şi pe moment şi în timp asupra normalităţii de care vorbeam în România. Şi atunci ei vor să se ducă la Televiziune. Televiziunea nu dă voie. Asta se numeşte persecuţie soft, pentru că nu se anunţă. Televiziunea închide toate canalele unei mărturisiri. Se duc la presă, dar nici presa scrisă nu permite. Deci tot persecuţie. Şi atunci ei trebuie să iasă tot pe stradă cu icoane. Şi ce se întâmplă? Rezultatul este că ei şi-au făcut lecţia. Într-o parte sunt nişte oameni cu o patologie certă, într-o parte este Ortodoxia. Prin urmare, ne-a echivalat. Ne-a pus pe unii pe stînga, pe alţii pe dreapta. Suntem egali. S-a pus semnul egal între Ortodoxie şi nişte oameni cu probleme. Eu nu am nimic împotriva homosexualilor, decât atâta doar că-i compătimesc. Sunt împotriva păcatului şi sunt împotriva faptului că vor să reglementeze sau să instaureze lucruri patologice în ordinea firii româneşti. Ei nu-mi dau voie mie să-mi păstrez curată ograda – şi asta cu ajutor de la stat!

Foto: Emanuel Tânjală

Din păcate, noi, slujitorii altarelor, când luăm atitudine împotriva unor anomalii de ordin moral, suntem acuzaţi de fundamentalism ortodox, suntem catalogaţi drept oameni al Evului Mediu, sau drept nătângi asiatici, ori că, în calitate de creştini, nu suntem îngăduitori cu cei păcătoşi.

Am înţeles! Îi putem numi şi noi pe ei fundamentalişti cu *politica corectă*. Nu există fanatism mai mare şi mai ordinar decât politica corectă. Este o ideologie soft de tip criminal, care distruge diferenţele. Ne deosebim fără să ne diferenţiem şi ne unim fără să ne confundăm! Românul e român, ţiganul este ţigan. Eu în calitate de creştin nu-l omor. Nu-i zic *rom* ca să nu creez o confuzie, decât dacă sunt jigodie. Eu am vorbit cu un ţigan care mi-a spus: „Domnule, eu mă simt bine că sunt ţigan!”. Deci noi ne deosebim fără să ne diferenţiem. Eu nu trebuie să-l rup pe ţigan, să-i fac ceva. Din contră. Eu am mai spus: în mod normal, dacă aveam un bărbat politic, le spuneam la italieni: puneţi mâna pe un maculator şi scrieţi! Nu ne daţi D-voastră derogare de la drepturile omului! Noi îi suportăm pe ţigani de patru sute de ani, şi D-voastră aţi făcut isterie într-un an şi jumătate?! După ce ne-aţi făcut rasişti, xenofobi şi intoleranţi! D-voastră cine sunteţi că într-un an şi jumătate aţi făcut derogare de la drepturile omului şi îi daţi afară? Ceea ce v-au făcut D-voastră, adică crime, hoţii etc., au făcut şi la noi. Numai că noi le-am gestionat. Nu cu toleranţă ipocrită, ci cu îngăduinţă creştină şi cu corecţie. Noi am ştiut să-i şi apreciem. Noi am ştiut, nu să-i asimilăm, că niciodată n-o să-i asimilăm, ci să-i integrăm. Sunt două concepte total diferite. Noi am ştiut să-i integrăm în rostul nostru. Românul a ştiut. Dacă dumneata n-ai fost capabil, pe post de lider apusean, să vezi ce capodoperă de popor este poporul român, că datorită îngăduinţei era să ieşim din istorie, că le-am îngăduit la toţi să ne mănânce mămăliga cu tot cu fasole, atunci, dacă tu n-ai observat, te fac eu să observi. Să întoarcem binoclul sau microscopul invers să vedem cine pe cine observă. Şi atunci să spunem: mai încet cu drepturile omului şi să vedem drepturile lui Dumnezeu. România ca model! N-aţi putut, v-au furat, v-au ucis. La noi se întâmplă de patru sute de ani lucrurile acestea. Am ştiut să ni le gestionăm. În clipa în care noi am corectat asemenea manifestări în etnia ţiganilor ne-aţi făcut rasişti! Voi ce sunteţi? Să nu uităm că rasismul, şovinismul, xenofobia, vin de la ei, nu de la noi. Sunt curente occidentale. Deci să-i lăsăm pe ei cu bolile lor, şi vorba lui Soljeniţn: *Nu te pot face bine pe tine de boala ta cu sănătatea mea!* Atuncea lucrurile nu mai sunt binare. Este teoria terţului inclus. Chestia binară este dublu sens numai pe şosea, nu

☛

poate să fie şi al treilea sens, că ne pocnim. Dar în materie de politică, de sociologie, nu poţi să fii numai alb-negru. Sunt nuanţe. La nivel de nuanţe creştinismul a lucrat uluitor. Creştinismul este integralitatea. Hristos nu a suferit parţial. El a suferit cu totul. Hristos ne-a iubit cu totul. Eu dacă îl iubesc pe ţigan, îl iau cu toate. E ca şi cum ai avea un copil cu probleme. Acesta a fost raportul nostru cu ei. O parte dintre ei trebuie condamnaţi pentru că s-au dus în Occident şi ne-au pârât că suntem rasişti, că îi chinuim, şi au luat-o pe cocoaşă că au minţit. N-au fost toţi aşa. Dar o parte s-au dus şi au cerut azil politic. Acuma să o ia pe cocoaşă! Le-a dat Dumnezeu ce au vrut. Trebuia să ne sărute mâna şi să zică: popor român, vă mulţumim că ne-aţi primit; că ne-aţi apărat de rasism! Că dacă erau în altă ţară, poate ajungeau cine ştie cum.

Vorbiţi mereu despre importanţa păstrării tradiţiei şi identităţii noastre româneşti. Cum vedeţi situaţia noastră ca români şi ca ortodocşi într-o epocă a globalizării?

Ştiţi ce se întâmplă? E cum zicea Octavio Paz, rezolvăm problema cu un principiu al fizicii cuantice. La nivel macrofizic Universul merge spre entropie, se extinde. La nivel microfizic săgeata biologiei merge spre diversitate. Toţi vor răcni după diversitate. Dorinţa aceasta de multiculturalitate nu e altceva decât opoziţie. Multiculturalitatea e un termen care e neputincios. El trebuie să apere, într-o tendinţă de globalizare, diversitatea. Diversitatea nu se apără. Nu faci din diversitate rezervaţie, cum au făcut americanii din indieni. Diversitatea se manifestă organic. Diversitatea este o fiziologie, nu este o excepţie. Diversitatea este un rezultat, un metabolism. Ea trebuie să se manifeste. Eu trebuie să las condiţiile de manifestare a diversităţii. Deci eu fac un ocean, schimb totul, apoi zic: hai să vă creez un lagăr de diversitate aici, unde voi puteţi fi cum aţi fost mai înainte! Nu se poate! E un artificiu! Vă daţi seama ce crimă se face? E un tăvălug comunist, de tip economic, că băiatul ăla, Fukuyama, a zis că istoria a murit. A murit la el acolo. Acolo au murit toţi. Istoria n-a murit. Istoria e mult mai cinică, mult mai perversă, mult mai ordinară. Sub masca aceasta economică, sub tendinţa şi lăcomia transnaţionalelor, se întâmplă o masacrare a identităţii. Cred că Huntington spunea că structurile mari au informaţii despre noi. Invers nu. Apropo de deschiderea cu braţele unul către celălalt. Stai să aflăm ce avem de la fiecare. Numai mata să ştii despre mine? Lasă-mă şi pe mine să ştiu despre ce ai şi tu acolo. Deci ne scanează numai ei pe noi. Şi atunci a început războiul. Şi atunci mai bine un război în numele lui Dumnezeu decât o pace în numele dracului. Pacea semnată de dracu e sinistră. Aşa că o vom pune de un conflict surd, dar bun şi sănătos şi curativ pentru tot restul. Trebuie să apărăm ceea ce este sănătos! Nu?

Da! Sunteţi înconjurat de mulţi tineri peste tot unde mergeţi, atât la spectacole, cât şi la conferinţe. Ce credeţi că le lipseşte tinerilor din vremea noastră ?

Am putea spune că tineretului de astăzi nu-i lipseşte nimic şi din cauza aceasta îi lipseşte totul. Au de toate. Au parte de un soi de linşaj informaţional, de un linşaj alimentar. Este o inflaţie de produse în jurul lor. Sunt adimensionali, nu mai au dimensiune. Şi atunci le lipseşte totul. E ca vorba aceea: *Vom ajunge să cunoaştem totul şi să nu mai înţelegem nimic*. În viaţă nu e prea bine să ai totul. Este bine ca tot ceea ce ai să ai după muncă, după un câştig onest, nu să-ţi vină totul de-a gata. În clipa în care-ţi vine totul de-a gata te degenerează. Informaţia de pe computer nu e totuna cu ceea ce dă dascălul, numai că şi astăzi dascălul a devenit curea de transimisie pentru nişte informaţii idioate. Toate mecanismele acestea de transmitere a tradiţiei, a învăţământului, au fost bruiate, şi atunci tânărul este undeva suspendat. Este suspendat nicăieri şi problema nu se mai pune la el, problema se pune la noi. Dacă devenim foarte agresivi certându-l pentru ceea ce este, greşim, pentru că el este ceea ce este ca rezultat la ceea ce este. Zicea cineva să faci din tine ceva după ce a făcut societatea ce a făcut cu tine. Ei sunt distruşi de societate. Şi atunci, cum să spun, nu alternativa, Ortodoxia nu e alternativă, Ortodoxia este normalitate. Ea este inhibată. Nu vedeţi că noi suntem băgaţi în colţ? Noi trebuie să ne justificăm! Noi ca Neam trebuie să ne justificăm! Noi ca Religie trebuie să ne justificăm! Se spune: cine se scuză se acuză! Deci noi trebuie să ne afirmăm. Lucrul acesta sau reflexul acesta trebuie făcut normal, contaminat în toată ţara şi răspândit de la om la om. Tonul trebuie schimbat. Dacă la TV Trinitas este discuţie în buclă, te apucă somnul. Pentru că este discuţie teologică, în termeni teologici, între teologi. E sectară. Ea e foarte bună ca dimensiune la Trinitas, ca o dimensiune, dar nu e bună ca linie de forţă a postului de televiziune. Linia de forţă se obţine printr-un preot care ia un puşti de 14 ani şi-l întreabă: ce ştii tu despre Dumnezeu şi despre Ortodoxie? O să vedeţi răspunsuri uluitoare, de la cele mai cretine şi stupide până la cele mai frumoase! Linia de forţă este când se ia un tânăr de 20 de ani şi se întreabă acelaşi lucru: care e raportul lui cu Dumnezeu? Linia de forţă este când iei un parlamentar, un prim-ministru, un ministru de stat, şi discutaţi firesc de la nivelul părintelui la nivelul omului politic. Şi o să aveţi atunci o radiografie a confuziei, dar veţi şi puncta nişte lucruri de autentic extraordinar, după care poate să vină comentariul teologic, ca o catehizare. Deocamdată e în gol. Pentru că nu se face legătura cu oamenii. Cei de la televiziune au gândit-o prost. Au gândit-o în cerc închis. Este ca şi cum discută cei din Parlament între ei, într-un anumit limbaj, cu anumite reflexe. Trebuie spart lucrul ăsta, ca să se fecundeze. Atunci o să vedeţi inocenţa sau incultura, sau, dacă vreţi, rătăcirea unui puşti de 12 ani. Şi atunci să vedeţi cum se intră în alertă, cum un părinte ortodox intră în alertă ca să-l salveze. Se mai primesc şi nişte telefoane, şi atunci să vedeţi cum creşte emisiunea!

Problema e că limbajul de lemn ne stăpâneşte şi pe noi în Biserică la nivel naţional. Nu prea reuşim să pătrundem în sufletele oamenilor, cu atât mai puţin în sufletele tinerilor.

Păi vedeţi? Aţi declarat-o singur! Există un limbaj de lemn ortodox. Limbajul de lemn ortodox a apărut – am scris acest lucru şi în cartea mea – din defensivă, pentru că oamenii s-au ascuns de securişti. Şi acuma nu mai este formulat. Adevărul e că nu poţi în Biserică să actualizezi Evanghelia în termeni brutali. Acela rămâne fix, dar limbajul teologic către laicat trebuie să înflorească, să iasă din băltoacă, să se deschidă, să deschidă rana, să opereze. Sunt două lucruri: este *limbajul de lemn comunist* şi *limbajul de lemn de la Bruxelles*. Adică avem de două ori ipsos: praf de piatră şi ipsos. Deci trebuie băgat un pichamăr şi pichamărul ăsta îl găsiţi într-o modalitate chiar aspră. Sfinţii scuturau!

Problema e că noi, preoţii de astăzi, nu avem autoritatea morală şi trăirea unor oameni ai Bisericii cum au fost Ioan Gură de Aur sau Vasile cel Mare!

Dar de ce n-o aveţi, părinte?

Noi nu avem trăirea lor!

Nu trăirea lor, credinţa lor! Ei nu aveau trăire! Trăirea este o verigă de gradul doi după credinţă. Ei aveau o credinţă extraordinară. În Ţara aceasta există atât de multă credinţă, dar există şi laşitate. Ca să izolezi un părinte cum este părintele Iustin Pârvu, sau cum este părintele Arsenie Papacioc, zone de autenticitate, e un lucru de sadism şi de crimă ortodoxă. Ca să aderi la tăcere este o chestie de laşitate. De ce, domnule, faci în jurul lor o pâclă şi îi faci bătrâni şi depăşiţi şi în contratimp? De ce? Care este instanţa ortodoxă care dă circulare interne în care izolează faptul acesta? Eu, de exemplu, în teatru, am fost izolat tot de circulare interne bazate pe ignoranţă, pe invidie, pe faptul că nimic autentic în ţara asta nu trebuie să crească.[...] Laşitatea aceasta noi trebuie să ne-o asumăm, pentru că ea este a noastră, dar ea trebuie în acelaşi timp denunţată. Obligat. Care este creştinul care vine, pupă icoanele şi pe urmă îi pupă şi ciubota prefectului, care poate să fie un idiot, poate să fie şi unul bun, dar tu săruţi numai icoana. Tu nu eşti un votangiu cretin. Te poţi duce la vot categoric, dar cu o atitudine total creştină şi responsabilă faţă de Neam.

Aţi amintit puţin mai devreme de părintele Iustin Pârvu. Ce credeţi că reprezină părintele Iustin Pârvu pentru Neamul Românesc?

Eu am spus că părintele Iustin Pârvu este grupa sangvină nepătată a Neamului nostru! Mai mult de atâta ce-aş putea să spun? Duceţi-vă şi faceţi transfuzie de la el!

Ca om de teatru, ca artist, cum apreciaţi faptul că d-l Andrei Şerban a pus în scenă o piesă de teatru legată de cazul Tanacu?

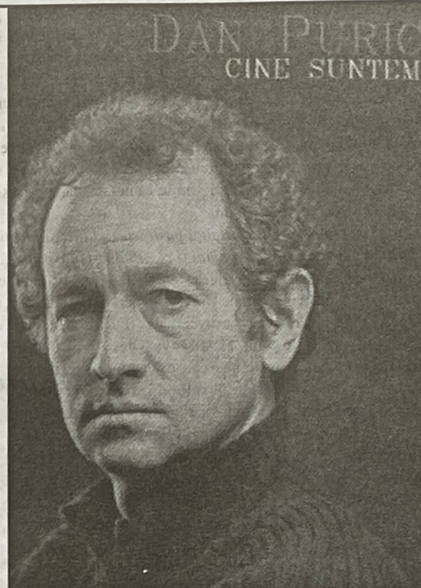
E un reflex american. Din câte am înţeles, doamna de la BBC, care m-a sunat, se pare că e o creştină autentică. Culmea culmilor, se pare că spectacolul are o dimensiune creştină. Deci, într-un fel, s-a făcut un serviciu Ortodoxiei. Eu nu am văzut spectacolul. Eu spun ce am auzit. Toată lumea m-a sunat şi mi-a spus: domnule, du-te şi vezi, că e foarte bun şi serveşte cauza ortodoxă. În loc să facă un lucru exotic, marginal, s-a preluat un subiect. Se poate pune în scenă şi Sf. Ioan Gură de Aur. Poţi să-l pui în *pop-art* şi ai făcut masacru, sau poţi să-l pui să înnebunească lumea, să faci teatru creştin. E o perioadă în care teatrul se va încreştina, şi nu numai pe text, ci ca atitudine. Ca să faci teatru creştin nu ai nevoie de text. Poţi să faci teatru religios, asta e altceva. Teatru creştin nu e teatru religios. Teatru religios e arta religioasă, arta bisericească, e într-un fel tautologic, ilustrează evenimente din viaţa sfinţilor. Arta creştină te ridică de la starea asta de somnolenţă şi te trezeşte, te încreştinează, te duce pe pragul bisericii. Asta e o diferenţă care trebuie foarte bine făcută. Şi pe semne e un gen de artă care începe să se nască.

Biserica Ortodoxă traversează în aceste momente o perioadă tensionată. Am aici în vedere şi cazul mitropolitului Corneanu, dar nu numai. Cu ce ochi trebuie să privim toate aceste evenimente din viaţa Bisericii noastre?

În nici un caz cu un ochi de panică şi isteric. Sunt multe lucruri care sunt premeditate, altele sunt consecinţele unor neglijenţe – şi oamenii aiurează. Atunci când eşti puternic, nu tremuri la lucrurile acestea. Le notezi ca fiind nesemnificative pentru Biserică, dar le şi numeşti ca fiind premeditate pentru această Biserică, ca să fie lovită din interior. Numindu-le, scapi de ele. Ce s-a întâmplat acolo, la Timişoara, este un lucru care, dincolo de încălcarea dogmelor creştine ortodoxe, este un lucru care nu este civilizat. Nu este bun. Am mai spus. Pot să fiu prieten cu vecinul meu fără să mă culc în patul lui. E un act indecent. Forţez o intimitate. Îl zăpăcesc şi pe el, mă zăpăcesc şi pe mine. Învecinarea noastră cu greco-catolicii şi cu catolicii a stat din partea noastră sub semnul civilizaţiei. Lucrurile care au fost tensionate, au fost tensionate de factori politici. Aşa cum au tras cu tunul să ne distrugă 160 de biserici, a fost ordonanţă politică. Aşa cum li s-au luat bisericile în 1948, a fost ordonanţă politică. Biserica Ortodoxă, la fel ca şi Biserica Greco-catolică, s-au schimnonosit una pe alta prin ordonanţe politice. Curăţând mâzga asta politică, putem sta într-o învecinare, să fim dimpreună fără să ne confundăm. Acea frontieră, pentru bunul Dumnezeu, trebuie păstrată ca un act de civilizaţie. Şi nu mai spunem de dogmă. Asta nu se încalcă. Deci e o dublă greşeală şi lucrul acesta trebuie diagnosticat ca atât, şi în rest nimic mai mult. Pe lângă măsurile care vor fi luate de Sinod, care vor fi mai mult sau mai puţin semnificative, tristeţea care a marcat lumea creştină e una foarte mare şi cu consecinţe în timp. Pentru că nu face altceva decât să învenineze un raport care tocmai se echilibrase. Celor care vor să urmeze calea asta le urăm succes întru înveninare. Noi nu vom sta să aplaudăm. Vom face emisiunea „Surprize! Surprize!”...

Interviu realizat de
Pr. Ion Alexandru MIZGAN

CARTEA LUI DAN PURIC

Cu ajutorul lui Dumnezeu, am participat la lansarea cărţii *Cine suntem*, am participat la numeroase conferinţe, la cele două spectacole cu mesaj profund creştin – "Don Quijote" şi "Visul", l-am ascultat la diferite emisiuni de radio şi televiziune, la care a fost invitat, i-am citit într-o noapte cartea, şi din toate am rămas cu aceeaşi concluzie: aceea că Dumnezeu – Bunul şi Sfântul – ne trimite câte un mesager ori mai mulţi, prin care ne atrage atenţia, printr-un semnal de alarmă, că nu este bine ce facem sau încotro ne îndreptăm, aceste persoane constituindu-se în întruchiparea providenţei Lui în minţile şi sufletele noastre. Şi deci, în această ordine de idei, voi susţine, o dată cu Părintele Iustin Pârvu, că "personalitatea şi activitatea omului de cultură şi a regizorului **Dan Puric** nu are nevoie de nici un fel de prezentare. *Urmăriţi-l, citiţi-l şi-l veţi înţelege!* Ce prezentare să faci unui om care reuşeşte să trezească conştiinţa unui tineret, să anime un întreg tineret? Întrebaţi-i pe aceşti tineri şi nici ei nu vor găsi un răspuns. Este ceva firesc, este ceva ce sufletul tânărului de azi recunoaşte în el – recunoaşte ceea ce această naţiune, azi, a pierdut, recunoaşte adevărata lui valoare, adevăratul lui rost, adevărata lui identitate – aceea de român creştin". Cu alte cuvinte, "nu-ţi trebuie nici o strategie politică, nu-ţi trebuie nici o ideologie să-i faci pe oameni să te iubească, să te urmeze. Trebuie numai să fii acordat la undele armonice ale acestui neam, pentru că fiilor unui neam te adresezi şi ei te vor recunoaşte. D-l Dan Puric are această putere de a te fascina, de a te face să-l urmezi – şi nu o face forţat; pentru că şi tăcând te cucereşte. El nu a îmbrăcat numai arta teatrului mut, lui i s-a dat un dar mult mai mare – arta de a câştiga suflete. De aceea şi puterea lui de a comunica este mare, rar întâlnită, chiar dacă, prin arta pe care o practică dânsul, o face şi fără a vorbi. Acest om îţi dă încredere. Este ceea ce simte acest tineret şi în viitor va simţi şi acest popor".

Şi am mai înţeles ceva din toate aceste întâlniri cu Dan Puric, şi anume că, iată, cu toţii, din păcate, asistăm la adormirea unei societăţi ce-şi pierde, din nefericire, valorile neamului şi ale creştinismului. Acelaşi Părinte Stareţ al Mănăstirii Petru Vodă afirmă cu toată tăria şi responsabilitatea că "au reuşit duşmanii Ortodoxiei să se ajungă la această stare de uitare. Ei bine, faptul că acest actor reuşeşte să trezească în rândul tineretului de azi calităţi nobile, ceea ce pierduseră altădată, dovedeşte că acest tineret este încă însetat după adevăr, însetat de cunoaşterea adevărului. Dan Puric te ajută să te cunoşti pe tine însuţi, mai bine decât credeai tu că o poţi face..."

Altfel spus, "*Dan Puric mărturiseşte.* O face firesc şi integral. Şi s-ar putea să facă şcoală, atrăgând prin autenticitatea şi prin inteligenţa lui luminată de Duh. Este un apologet strălucit. Unul de care comunitatea de credinţă şi iubire a Bisericii noastre avea realmente nevoie..." (Dan Ciachir, în prefaţa cărţii).

Prin urmare, Dan Puric e o conştiinţă înaltă a vremii sale. Cu o energie inepuizabilă, mânată de o vocaţie dominatoare, "el creează continuu, distribuindu-se în arta teatrului, în arta pedagogiei teatrale, în arta retoricii verbale şi aceea a omului public, gratificându-le cu excelenţă, dar fără să se împartă. Crede nezdruncinat în puterea germinativă a spiritualităţii noastre româneşti de tip răsăritean şi în dăinuirea sa valorică demnă, angajată în dialogul cu alte viziuni asupra lumii, şi deplânge precaritatea ei de azi, produsă de o istorie inumană" (prof. Gh. Ceauşu, în postfaţa cărţii). Incoruptibil şi răsunător, glasul lui se aude din ce în ce mai mult şi mai tare, iar simpatia şi preţuirea publică pentru el cresc, aşa încât se prezintă tot mai mult ca un punct de reper.

Teoretic şi artistic, în mod consecvent şi cu argumentaţie convingătoare, el pledează pentru păstrarea ierarhiei valorilor şi caută să o legitimize implicit şi inclusiv, dar şi pronunţându-se explicit şi exclusiv împotriva proiectării ei în derizoriu şi penibil de către mediocritatea zeflemitoare, arogantă şi ironică. Vocea lui este şi un semnal de alarmă referitor la disoluţia şi diluarea aplatizantă, relativistă şi nivelatoare ce ne terorizează modul de viaţă, strigăt din care străbate atitudinea morală exemplară şi de fineţea spirituală de tip pascalian, puse cu inspiraţie seducătoare în slujba culturii româneşti.

Cartea aceasta, care ne învaţă *Cine suntem*, este rodul unor vaste lecturi şi profunde convorbiri duhovniceşti cu părinţi şi oameni îmbunătăţiţi, bine asimilate şi argumentate cu o sensibilitate rarisimă şi cu o convingătoare vivacitate a gândirii. Autorul este *un "veghetor"* şi un *"trezitor"*, deoarece rafinează cunoaşterea de sine românească prin *recursul la memorie*, cunoscând că aceasta este calea consolidării şi conservării conştiinţei de sine a unui popor. Şi asta pentru că el nu luptă pentru construirea unei imagini a României, a unui brand de ţară, ci pentru *refacerea icoanei neamului, fărâmiţată de-a lungul timpului în atâtea cioburi şi bucăţi*.

Dan Puric, ca persoană, este captivant şi fermecător, ca vorbitor în public este fascinant, ca actor sau regizor este original şi inspirat, ca pedagog este model elastic. Pe de altă parte, el este o conştiinţă vie şi asumată, ori aceasta înseamnă dedicare voluntară în spaţiul acesta fără limite, însă fertil şi fecund, al neliniştii, îngrijorării şi preocupării. Prin ce face pe scenă şi prin ceea ce afirmă în faţa miilor de oameni şi tineri ce îl aclamă entuziasmaţi, ca şi prin acest volum, el nu face altceva decât să destindă spiritul românesc, adică să îl însenineze cu umorul său profund, neaoş şi tandru în acelaşi timp. Îl cheamă la regenerare, la demnitate şi la sfidarea istoriei nefaste. Lucrarea de faţă conţine subiecte şi probleme de o actualitate dureroasă, aşa încât ea poate fi considerată o radiografie pe viu a etnicului românesc.

Comparaţia între omul răsăritean şi omul globalizat al postmodernităţii, de asemenea, este o problemă analizată în carte, şi faţă de care autorul ia atitudine întemeiată. Avem în faţa noastră o constelaţie de reflecţii şi meditaţii antropologice, politice, morale, sociologice şi religioase de tip creştin ortodox, ca tot atâtea aspecte şi probleme ale întregului şi rotundului ce poartă numele acestei ţări, cu toate fazele şi etapele pe care le implică. Corolarul la care ne referim este convingător prin argumente şi atrăgător prin stil. Ne-ar deranja, cel puţin pe mine, dacă cei care-l preţuiesc şi iubesc pe Dan Puric, admirându-i demersul apologetic, l-ar considera vedetă. Nu, acest epitet l-ar falsifica şi înjosi, mai cu seamă acum, când acest cuvânt este banalizat pe toate căile. Oricine îşi iubeşte Ţara şi Neamul, valorile sale identitare – şi asta în contextul multietnic, pluriconfesional şi globalizant în care trăim –, are, citind această carte, prilejul unei întâlniri mirabile, pentru solidarizarea cu ele.

În loc de concluzie, voi încheia cu câteva cuvinte din conferinţa d-lui Dan Puric intitulată "Demnitatea creştină", susţinută la Alba Iulia în 22 noiembrie 2007 şi în care arată că "*Demnitatea creştină nu este a chipului omului în om, ci este demnitatea chipului lui Dumnezeu în om.* Şi, dacă aţi observat, omul, şi mai cu seamă creştinul, de regulă, când i se întâmplă lucruri care-l afectează doar pe el, le rabdă. Dar, când se întâmplă lucruri care mutilează chipul lui Dumnezeu din el, atunci luptă, luptă până când ajunge martir. *Acest chip al lui Dumnezeu din om este suportul demnităţii creştine.* Demnitatea creştină ne-a fost dată de Iisus Hristos. Venirea Lui înseamnă momentul crucial, de fapt, de recâştigare a demnităţii. De aceea şi întrebuinţează Sf. Grigorie Palama termenul de *înomenire*. Nu foloseşte nici măcar termenul de *întrupare*, ca să nu dea naştere diferitelor confuzii; zice *înomenire*. Dumnezeu a luat această dimensiune, cea mai supusă vulnerabilităţii, ca să se *înomenească*; din clipa aceea, omul a dobândit şi *demnitate creştină*". Acea demnitate creştină care ne lipseşte multora dintre noi şi pentru care ne rugăm lui Dumnezeu să ne-o redea şi cu ajutorul d-lui Dan Puric.

Stelian GOMBOŞ

✝ LIVIU IOAN POPA

În seara zilei de 8 iulie 2008, după o îndelungată suferinţă, inima distinsului şi credniciosului camarad Liviu Ioa Popa a încetat sč mai bată. Îndurând fără să cârtească toate încercările la care nemiloasa boală l-a condamnat, s-a stins ca o lumânare la ultima pâlpâire.

Născut la 07.06.1929 în Săliştea Sibiului, şi-a făcut studiile secundare la Liceul „Sf. Vasile" din Blaj. Studiile superioare le urmează la Institutul Politehnic din Bucureşti, obţinând diploma de inginer mecanic.

După absolvire, funcţionează la uzinele „Independenţa" din Sibiu, de unde este arestat în toamna anului 1956, ca făcând parte dintr-o organizaţie anticomunistă, iniţiată ca urmare a Revoluţiei din acelaşi an din ţara vecină, Ungaria.

La data de 01.04.1957 este arestat, judecat şi condamnat la 15 ani temniţă grea de către Tribunalul Militar din Braşov (oraşul Stalin din vremea aceea), pentru vina de crimă de uneltire împotriva ordinii de stat. După 7 ani şi 4 luni de grele încercări şi suferinţe prin închisorile comuniste de la Codlea, Jilava sau Galaţi, şi vreme îndelungată prin lagărele de muncă forţată din Delta Dunării, este „eliberat" în urma Decretului de graţiere, la data de 31.07.1964.

După „eliberare" lucrează ca inginer la întreprinderea de mecanizare a agriculturii (de unde se şi pensionează), mereu supravegheat şi şicanat de către organele de Securitate. Participă activ la evenimentele din decembrie 1989 şi apoi se angrenează în viaţa politică a Sibiului, ca membru al Uniunii Democrat-Creştine, pe listele căreia candidează ca senator la alegerile din 1992. Împreună cu alţi foşti deţinuţi, înfiinţează filiala Sibiu a Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici. A funcţionat ca membru în Comisia de aplicare a D.L. Nr. 118/1990, unde a avut o contribuţie decisivă. A participat activ la toate acţiunile întreprinse de Asociaţia noastră, fiind un exemplu de dăruire, tenacitate şi spirit de dreptate, aşa cum a fost tot restul vieţii lui, până când sănătatea i-a îngăduit.

Dumnezeu să-l primească în Împărăţia Sa, acolo unde au parte de odihnă cei ce s-au sacrificat pentru Dreptate şi Adevăr.

Zaharia URDEA

SUFLETUL ROMÂNESC ÎNTRE RĂSĂRIT ŞI APUS

„ÎNTR-O CIVILIZAŢIE TRADIŢIONALĂ E APROAPE DE NECONCEPUT SĂ AIBĂ CINEVA PRETENŢIA DE A-ŞI REVENDICA PROPRIETATEA ASUPRA UNEI IDEI, IAR DACĂ O FACE, ÎŞI PIERDE ORICE CREDIT ŞI ORICE AUTORITATE, FIINDCĂ IDEEA RESPECTIVĂ SE VA REDUCE LA UN SOI DE FANTEZIE FĂRĂ IMPORTANŢĂ REALĂ. DACĂ O IDEE E ADEVĂRATĂ, EA APARŢINE CELOR CAPABILI S-O ÎNŢELEAGĂ; DACĂ E FALSĂ, NU E NICI UN MERIT S-O FI INVENTAT. O IDEE ADEVĂRATĂ NU POATE FI *NOUĂ*, PENTRU CĂ ADEVĂRUL NU E UN PRODUS AL SPIRITULUI UMAN, CI EXISTĂ INDEPENDENT DE NOI. NOI TREBUIE DOAR SĂ-L CUNOAŞTEM..." (RENÉ GUÉNON)

IV. CRIZA SUFLETULUI MODERN

(Urmare din numărul trecut)

DESPRE O FALSĂ RENAŞTERE SAU DESPRE PIERDEREA UNITĂŢII SUFLETEŞTI

Dacă mişcarea Duhului Sfânt se afla în vecinătatea tuturor ereziilor, ducând la o disoluţie a oricărei cunoaşteri tradiţionale, în schimb Fedeli d'Amore a reprezentat o mişcare ai cărei profeţi erau conştienţi de ortodoxia lor absolută şi militau pentru reîntoarcerea la cea mai pură tradiţie creştină. Atitudinea lor antipapală, ca şi a altor mişcări medievale, era determinată de conştientizarea faptului că tradiţia romano-catolică era una adulterată şi profană; ei foloseau un limbaj ascuns, intenţional, secret, pentru a vorbi de dragostea lor pentru înţelepciunea sacră. Atunci când vorbesc despre dragoste, nu se referă la cea profană, ci simbolizează prin treptele iubirii drumul minţii către Dumnezeu. Procedeul este profund ortodox, întâlnit încă de la Dionisie Areopagitul, pentru care Erosul are o putere unificatoare, opusă tendinţei de independenţă individuală manifestate după cădere.

Orice dorinţă erotică naturală urmăreşte plenitudinea vieţii, e setea de viaţă sădită în firea omului. Chiar eşecul pasiunii erotice ne arată că finalitatea ei unică e relaţia cu persoana lui Dumnezeu. Pentru Dionisie chiar şi neînfrânatul participă la bine prin aspiraţia sa la unire şi iubire [1]. Numele de *amor* este acordat lui Dumnezeu şi este socotit mai divin decât acela de dragoste. Areopagitul spune să nu ne sperie numele de amor (*eros*), chiar dacă mulţimile simt un fel de jenă la auzul său. Cât de bine se potrivesc vorbele lui Dionisie cu cele ale Fidelilor Amorului din vremea lui Dante, îndreptate împotriva *ipocriţilor*! Dionisie stabileşte şi felurile sau treptele amorului: Divin, Îngeresc, Spiritual, Psihic şi Fizic, înţeles ca o putere unificatoare ce mişcă pe cele superioare să poarte de grijă de cele inferioare, pe cele egale să stea în legatură mutuală şi pe cele inferioare să se întoarcă spre cele superioare [2]. Aşa cum spune Christos Yannaras, cunoaşterea apofatică este o comuniune erotică, un act de pătimire [3]. Iar Dionisie zicea despre Divina Înţelepciune că a fost cuprins de dorinţa frumuseţii ei. Asupra aspectului erotic al relaţiei personale a omului cu Dumnezeu a vorbit şi Annick de Souzenelle într-o conferinţă la Bucureşti, în 2001. Vorbind despre transformarea suferită de om o dată cu căderea şi *îmbrăcarea* oamenilor în *hainele de piele*, în ebraică *ve ra*, adică *încă ne-lumina*, amintea faptul că energia care în starea edenică era investită în relaţia de iubire dintre om şi Dumnezeu, în starea cazută se varsă în erosul sexual. Ceea ce arată că erosul primeşte o nouă investire, de fapt cea iniţială. Există un eros care uneşte, unifică, atunci când cel cuprins de eros aparţine cu totul celor doriţi erotic, şi un eros care desparte, ca poftă individuală. Dar chiar şi acesta păstrează încă ceva din amintirea primului mod, ca elan de unire cu celălalt, de dăruire de sine.

Acest simbolism a fost intens valorizat de acei Fedeli d'Amore – printre care Dante, Jacques de Baisieux, Francesco da Barberino sunt cei mai cunoscuţi; pentru ei dragostea e identică cu nemurirea, adică idealul oricărei mistici. Ei nu vorbesc de experimente sentimentale, ci de o iniţiere într-o tradiţie mistică, ortodoxă în structura ei, dar care se împotrivea rătăcirilor ce bântuiau în Biserica Romano-Catolică. *Femeia* (Rosa, Beatrice) simboliza *Madonna Intelligenza*, adică Înţelepciunea, Tradiţia, care nu mai are un *soţ*, a rămas văduvă, deoarece Papa devenind *profan* şi ocupându-se prea mult cu rosturile lumeşti, nu mai este *soţul* Înțelepciunii. Iubirea (*amor*) pentru ea deşteaptă pe credincios din somnul dogmatic, din letargia în care căzuse prin faptul apartenenţei sale pasive la Biserica Romano-Catolică.

Aceşti trubaduri ai perioadei pre-renascentiste încercau să mai salveze ceva din tradiţia vie a creştinismului primar, în ciuda evoluţiei timpurilor lor. Această primă renaştere a trecut fără urmări importante pe termen scurt. Disensiunile dintre papalitate şi imperiu vor măcina Occidentul şi o nouă perioadă, de data aceasta nefastă, va începe cu *quattrocento*-ul. Umanismul reducea totul la proporţii exclusiv umane. René Guénon constată în *Criza lumii moderne* [4] următoarele constante ale Renaşterii şi umanismului: 1) negarea adevăratei intelectualităţi, limitarea cunoaşterii la nivelul său, empiric şi analitic al faptelor separate de orice principiu; 2) o cunoaştere fragmentară, care urmăreşte doar aplicaţii practice, singurul scop şi motiv de superioritate al civilizaţiei moderne ce nu are doar caracter material; 3) totul e redus la proporţii exclusiv umane, orice principiu superior fiind ignorat şi întoarcându-se spatele cerului sub pretextul cuceririi pământului; 4) epoca modernă a coborât până la aspectele inferioare ale omului, căutând doar satisfacerea laturii materiale a firii umane, o căutare iluzorie, deoarece creează neîncetat nevoi artificiale, noi, pe care nu le poate satisface. Prin toate aceste caracteristici, umanismul se arată, după Guénon, a fi o primă formă a *laicismului* contemporan.

Începând cu *quattrocento* omul pierde conştiinţa şi chiar senzaţia interiorităţii sale şi se simte pe el doar ca trup, o senzaţie a exteriorităţii sale, ceea ce produce în plan sufletesc incapacitatea de a mai asculta de acele capacităţi cognitive care îl ridicau peste condiţia sa materială, adică intelectul superior şi intuiţia mistică. De acum el se va servi doar de raţiune şi de experienţa senzorială, excluzând din orizontul său ceea ce nu era *obiect*, el însuşi devenind un *obiect*. De aceea omul modern va fi incapabil să înţeleagă profund vechile civilizaţii, inclusiv pe cea medievală din care a apărut. Totul e un obiect cumpărabil pe bani, iar scopul vieţii se mută în exteriorul său, către care aleargă descentrat din sine, pentru o vreme dedublat. Pe de o parte avem amintirea vagă a legii morale care stabileşte limite în căutarea plăcerii, iar pe de altă parte o dorinţă puternică, un hedonism care îl împinge în căutarea satisfacţiei. Omul Renaşterii e astfel rupt în două, dedublat, schizoid.

O analiză fină a acestui fenomen a făcut-o Mihai Rădulescu [5] în lucrarea *Dubla personalitate în Renaştere*. Autorul observa motivul intern al acestor transformări ale omului Renaşterii, trecerea de la realismul medieval la nominalism, curent care defineşte Epoca Modernă, chiar dacă îşi are originile în Evul Mediu. Realismul considera ca reale ideile universale şi nu existenţele individuale. Nominalismul dă prioritate existenţelor individuale, socotite reale, în detrimentul ideilor universale. Iniţial omul era o parte a comunităţii, iar acum e o fiinţă de-sine-stătătoare. Cum ironic observa autorul, omul Renaşterii cu un obraz râde şi cu altul plânge, cu un ochi priveşte în urmă, iar cu celalalt înainte, fapt care îl face contradictoriu. Chinuit între cele două aspecte ale sale, care îl sfâşie, omul acesta al Renaşterii are o gândire alambicată, deoarece nu poate recunoaşte în faţa lumii ceea ce crede, dar nici nu vrea să renunţe la ceea ce urmăreşte (ca în teama de gura lumii la Zoe Trahanache din *O scrisoare pierdută*). Astfel se generalizează *ascunderea* omului faţă de ceilalţi şi chiar de el însuşi. Francis Bacon observase că există trei trepte ale acestei tăinuiri [6] şi ascunderi de către om a eului său: 1) *închiderea în sine*, discreţia şi tăcerea, pentru ca altul să nu ghicească ce este el; 2) *disimularea*, când omul lasă să se vadă că nu este ceea ce este el de fapt; 3) *simularea*, când se preface şi caută să dea impresia că este ceea ce de fapt nu este.

O înţelepciune rea apare din conflictul dintre esenţă şi aparenţă, o gândire dihotomic-antonimică. Antonimele sunt figuri de stil unde avem două obiecte distincte opuse: *În mine vezi şi grindeni, şi seninuri*. În gândirea dihotomic-antonimică avem un singur obiect cu două aspecte simultan opuse: *Pentru mine, război e pacea*. Distinsul autor găseşte numeroase astfel de exemple la Montaigne, Shakespeare, Cervantes, ori la personaje reale ale istoriei acestor vremuri. Dar poate cel mai reprezentativ exemplu al confuziei create de efortul de autoascundere a omului este un fragment din *Cei doi tineri din Verona*: *De-o părăsesc pe Iulia, sunt sperjur./ Dac-o-ndrăgesc pe Silvia, de asemeni./ Înşel un prieten, sunt cu atât mai rău;/ Şi aceeaşi forţă care m-a-mboldit/ la jurământ mă-mpinge să mi-l calc./ Iubirea m-a-ndemnat, tot ea mă-ndeamnă./ O amăgire dulce, tu, iubire,/ Pe mine, amăgitul, mă învaţă/ Cum să-mi îndreptăţesc acest păcat!/ N-ar trebui să uit, dar asta fac;/ Uitând ce mi-a fost drag eu tot iubesc./ Îi pierd pe Iulia şi pe Valentin,/ Dar dacă-i ţin pe ei mă pierd pe mine/ Şi dacă-i pierd, prin ei mă regăsesc/ Pe mine-n locul luat de Valentin;/ Şi-n locul Iuliei pe Silvia.*

E un adevărat labirint sufletesc din care omul Renaşterii se arată incapabil de a ieşi: este labirintul matricii de apă în care poţi rătăci la nesfârşit fără vocea intuiţiei la care oamenii au devenit surzi. *Absurdum* = ceea ce provine din surzenie, adică din uitarea de sine, uitare a Sinelui.

Dualismul suflet-trup, de care am amintit într-un capitol anterior, îşi pune şi mai mult amprenta pe sufletul renascentist şi va duce la cartezianism, iar apoi la uitarea primului termen. Dar până la uitare omul Renaşterii trăieşte în ipocrizie. Iar modernii vor face din dedublare adevăratul scop al vieţii şi al metafizicii.

Poate că exemplul cel mai potrivit în a arăta modificările ce s-au petrecut cu spiritul Renaşterii este un personaj shakespearian cunoscut pentru viclenia sa: Iago. Acest personaj, care întruchipează inteligenţa rea a diavolului, se întâlneşte cu o fiinţă total opusă lui, cu o gândire simplă, unitară, neobişnuită cu tertipurile celui pe care-l crede credincios. Mai întâi Iago studiază gândirea maurului, obiceiurile lingvistice, pentru a pătrunde mai uşor în structura ei şi a-i strica unitatea prin declanşarea celei mai periculoase bombe: îndoiala, iniţial străină de gândirea sa. Othello împărţea simplist şi naiv oamenii în drepţi şi mişei, fapt care va uşura misiunea stegarului care îi câştigă încrederea prefăcându-se fidel sfătuitor. Replica sa: *Când Diavolul la negre rele-ndeamnă/ sub chip de înger mai întâi se arată* e un exemplu ce ilustrează teoria deosebirii dintre aparenţă şi esenţă. După ce-i câştigă încrederea, Iago începe

(continuare în pag. 14)

Viorel ROŞCA

[1]Dionisie Areopagitul, *Despre numele divine*, Institutul European, 1993, p. 89.
[2]*Ibidem*, p. 84.
[3]Christos Yannaras, *Heidegger şi Areopagitul*, Ed. Anastasia, 1996, p. 119.
[4]René Guénon, *Criza lumii moderne*, Ed. Humanitas, 1993, pp. 46-51.
[5]Mihai Rădulescu, *Dubla personalitate în Renaştere*, Ed. Ramida, 1996, p. 89.
[6]*Ibidem*.

PĂRINTELE MINA DOBZEU: CU STEINHARDT ŞI DINCOLO DE STEINHARDT

I

Pînă în 1991, cînd a apărut postum *Jurnalul fericirii* al lui N. Steinhardt [1], ieromonahul Mina Dobzeu abia de era cunoscut în mediul monahal sau în cel al foştilor deţinuţi politici. O dată cu *Jurnalul fericirii*, numele său avea să capete o tîrzie popularitate, ba chiar şi o aură de legendă: botezătorul din închisoare al lui N. Steinhardt – harismaticul evreu convertit la Ortodoxie şi devenit părintele Nicolae de la Rohia. Totuşi popularitatea sa n-a ajuns atît de mare încât să nu se întîmple ca un redactor postmodernist de la *Observator cultural* să-şi informeze acum cîţiva ani cititorii că la cutare colocviu N. Steinhardt va fi *prezentă* şi Mina Dobzeu...

Încrucişarea drumului său cu cel al lui N. Steinhardt pare a-i fi marcat fatal viaţa, privindu-l într-un fel de autonomia propriei persoane. Cînd spui Mina Dobzeu, toată lumea avizată se gîndeşte reflex la N. Steinhardt. Iar monahul cu ochi albaştri nu pare deloc deranjat, ci mai degrabă onorat, desigur şi dintr-un lung exerciţiu al smereniei. De altfel, el însuşi se face bucuros conlucrător al acestei anexări identitare, fiind gata oricând să relateze, cam cu aceleaşi cuvinte, irezistibila poveste a *celuilalt*, în a cărui plasă de paing îngeresc îi place să se simtă prins, cu voia Domnului, ca o gîză cuminte.

Mina Dobzeu este, într-adevăr, înainte toate, botezătorul lui N. Steinhardt, dar încă prea puţini ştiu că nu este *numai* atît. Schiţîndu-i acest portret sumar şi respectîndu-i propria opţiune, voi da şi eu prioritate episodului cu pricina, dar fără a mă rezuma la el şi fără a-l îneca în comentarii superflue.

Relatarea neobişnuitului botez este una dintre secvenţele-cheie din *Jurnalul fericirii*; îmi voi îngădui, de aceea, nişte citate mai lungi, pentru că niciodată nu va putea vorbi cineva mai îndreptăţit decît Steinhardt însuşi despre contextul şi actanţii acelui ceas de graţie divină:

„Botezul, hotărît pentru ziua de cincisprezece [15 martie 1960], are loc aşa cum stabilisem. Părintele Mina alege momentul pe care-l socoteşte cel mai potrivit: la întoarcerea «de la aer», cînd caralii sunt mai ocupaţi, cînd agitaţia e maximă. Trebuie să lucrăm repede şi să acţionăm clandestin în văzul tuturor [...] Eu unul nu voi ieşi la plimbare. Lucru uşor, deoarece m-a ros bocancul şi am o umflătură purulentă pe laba piciorului drept. La infirmerie n-am izbutit să fiu dus, cu toate că mă prezint în fiecare dimineaţă la raport. Doctorii Răileanu şi Al. G. [Sergiu Al-George] mă tratează aplicându-mi pe «bubă» un ştergar muiat în apa viermănoasă din ciubăr. Cu o zi înainte un plutonier mi-a spus că «nici mort» nu mă duce la medicul oficial. Căile Domnului, ocolite [...] Cînd puhoiul de oameni se întoarce cu zgomot mare, ducînd în rînd de cîte doi balia, ciubărul, tineta şi un «rezervor» cu apă, părintele Mina, fără a-şi scoate mantaua, dă buzna la singura căniţă din cameră – e o căniţă roşie, cu smalţul sărit, năclăită şi respingătoare – şi o umple cu apa viermănoasă proaspăt adusă în «rezervorul» cu apă purtat de el şi de un alt deţinut. Vin la capul meu şi cei doi preoţi greco-catolici şi naşul. Naş mi l-am ales cu vreo cîteva zile mai înainte pe Em. V. [Emanuel Vidraşcu], fost avocat şi profesor, bun cunoscător de latină şi greacă, trimis în judecată pentru a fi redactat ordinul de zi «Vă ordon, treceţi Prutul!». V. a fost directorul de cabinet al lui Ică [Mihai Antonescu] şi a purtat cu maşina la tipografie faimosul ordin pe care pentru nimic în lume orgoliosul şi altminteri foarte cultul general Antonescu nu ar fi îngăduit altcuiva să-l scrie în numele său [...].

Doi dintre deţinuţi, complici, trec în dreptul vizetei, s-o astupe. S-ar putea în orice clipă să vină gardianul să se uite, dar acum, cînd celulele, pe rînd, sînt scoase la plimbare ori aduse înapoi, e puţin probabil. La repezeală – dar cu acea iscusinţă preoţească unde iuţeala nu stînjeneşte dicţia desluşită – părintele Mina rosteşte cuvintele trebuincioase, mă însemnă cu semnul crucii, îmi toarnă în cap şi pe umeri conţinutul ibricului (căniţa e un fel de ibric bont) şi mă botează în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. De spovedit, m-am spovedit sumar: Botezul şterge toate păcatele. Mă nasc din nou, din apă viermănoasă şi din duh rapid.

Trecem apoi, oarecum liniştiţi, oarecum uşuraţi – hoţul care nu e prins în fapt e om cinstit – la patul unuia din preoţii greco-catolici: e lîngă tinetă şi balie (am coborît cu toţii de la cucurigu) şi acolo recit *Crezul* (ortodox, după cum fusese stabilit). Reînnoiesc făgăduinţa de a nu uita că am fost botezat sub pecetea ecumenismului. Gata! Botezul, în asemenea împrejurări, e perfect valabil şi fără de cufundare în apă, şi fără de mirungere. (Dacă voi ajunge să scap din închisoare cu bine, urmează, pentru taina mirungerii, să mă prezint la un preot al cărui nume îmi este dat de părintele Mina [2]; numele acesta aveam să-l uit şi apoi să mi-l reamintesc)..." (ed. 1994, pp. 84 – 85).

Proaspătul botezat mărturiseşte a fi trăit o stare de jubilaţie unică (explicînd, probabil, în foarte mare măsură, şi titlul jurnalului de mai tîrziu): "Cine a fost creştinat de mic copil nu are de unde să ştie şi nu poate bănui ce înseamnă Botezul. Asupra mea se zoresc clipă de clipă tot mai dese asalturi ale fericirii. S-ar zice că de fiecare dată asediatorii urcă mai sus şi lovesc mai cu poftă, cu precizie. Va să zică este adevărat: este adevărat că Botezul este Sfîntă Taină, că există Sfinte Taine. Altminteri fericirea aceasta care mă-mpresoară, mă cuprinde, mă îmbracă, mă învinge, n-ar putea fi atît de neînchipuit de minunată şi deplină. Linişte. Şi o absolută nepăsare. Faţă de toate. Şi o dulceaţă. În gură, în vine, *în muşchi*. Totodată o resemnare, senzaţia că aş putea face orice, imboldul de a ierta pe oricine, un zîmbet îngăduitor care se împrăştie pretutindeni, nu localizat pe buze. Şi un fel de strat de aer blînd în jur, o atmosferă asemănătoare cu aceea din unele cărţi ale copilăriei. Un simţămînt de siguranţă absolută. O contopire mescalinică în toate şi o desăvîrşită îndepărtare în senin. O mînă care mi se-ntinde şi o conivenţă cu înţelepciuni ghicite. Şi noutatea: nou, sînt un om nou..." (*ibidem*, pp. 85-86).

În afară de cel botezat, de botezător şi de naş, mai erau de faţă deţinuţii Alexandru Paleologu şi Sergiu Al-George, precum şi cinci preoţi neortodocşi (doi catolici, doi uniţi şi un protestant), "spre a da botezului un caracter ecumenic..." [3].

II

Aceste pagini din *Jurnalul fericirii* le citisem şi le răscitisem cînd, prin 1998, am trăit emoţia de a-l cunoaşte pe părintele Mina Dobzeu în carne şi oase: un bătrîn frumos şi nesofisticat, parcă desprins din vechile paterice, cu o rîvnă misionară şi mărturisitoare încă vie, deşi poate puţin distonantă cu paradigma mai complexă a vremurilor noi. Ardea, mai presus de toate, de dragostea Basarabiei natale (se născuse, cu numele de botez Mihail, în 1921, prin părţile Lăpuşnei) şi era implicat sufleteşte ca nimeni altul în drama lui Ilie Ilaşcu şi a grupului său sălbatic prigonit [4]. Tocmai îi adresase lui Igor Smirnov acea teribilă şi memorabilă scrisoare, în care cerea, printre altele: "Dacă Ilie Ilaşcu e în temniţă grea, cu lanţuri la picioare şi cătuşi la mîini, lipsit de masă suficientă şi privat pe viaţă de libertate, sau condamnat la moarte, primiţi-mă pe mine, călugărul Mina Dobzeu, să fac schimb cu el. De! El să fie eliberat şi să rămîn eu să fac mai departe detenţia, că aşa se ajută oamenii între ei la nevoie..."

Eram pe atunci redactor-şef al Editurii Anastasia, iar părintele Mina Dobzeu, spre entuziasmul maestrului Sorin Dumitrescu (care-l cunoscuse bine pe N. Steinhardt şi îi datora în mare măsură apropierea de Biserica Silvestru şi de părintele Galeriu), avea în traistă, neorînduite, dar proaspete, manuscrisele din care am croit, printr-o selecţie nu întotdeauna uşoară, micul volum memorialistic *Trei strigări împotriva lui Antihrist. Istoria adevărată a pustnicului de la Brădiceşti* (titlul – editorial – îi aparţine, aţi ghicit, maestrului Sorin Dumitrescu), apărut în 1999 în populara colecţie "Comorile Pustiei".

Cine este legendarul Mina Dobzeu, părintele basarabean ce l-a botezat, în condiţii atît de neobişnuite şi sub semnul unei senioriale Ortodoxii ecumenice, pe marele "războinic întru cuvînt"? Cum a ajuns în închisoare şi cum s-a apropiat de atipicul N. Steinhardt? Care este istoria adevărată a vieţii şi a luptei lui mărturisitoare, dincolo de acest episod hipermediatizat? La toate aceste întrebări aflam răspuns în acele pagini oarecum stîngace, dar nu mai puţin revelatoare, parte dactilografiate, parte olografe (cu un scris mărunt, aproape feminin). Cred că am articulat şi diortosit volumul mai repede decît avea apoi să se tipărească. Astăzi e probabil mai anevoie de găsit şi de aceea îmi îngădui să-l descriu pe scurt, conştient de limitele lui, dar cu aceeaşi senzaţie pregnantă a putea intui, dincolo de cuvinte, un autentic pariu existenţial întru Hristos.

Îmi amintesc că am aşezat, în loc de introducere auctorială, o autobiografie pe scurt (*curriculum vitae*) a părintelui arhimandrit, de prin 1995, ce conţinea şi o listă bibliografică (pe care, pe cît posibil, am ordonat-o cronologic). Urma mai ampla mărturisire a traseului său duhovnicesc, punctat de cele trei mari "lupte cu Satana" (1948, 1959, 1986-1988), materializate în cele trei proteste – "strigări împotriva lui Antihrist" – pentru care a suferit închisoare şi alte persecuţii din partea regimului comunist. Părintele mi se vădea şi ca un interpret al "semnelor", multe pagini reprezentând descrieri şi tîlcuiri ale unor "vedenii" personale, sau interpretări *sui generis* ale textelor apocaliptice. Mai multe capitole povestesc întîmplări şi experienţe din anii de închisoare, inclusiv episodul botezului lui N. Steinhardt (mai zgîrcit decît ne-am fi aşteptat, dar cu sugestia implicită că lucrurile mari, cruciale chiar, sînt adeseori de o "clasică" simplitate).

O semnificaţie aparte au cele şapte scrisori trimise lui Nicolae Ceauşescu (a se vedea capitolul "A treia strigare împotriva lui Antihrist"), într-o perioadă în care forţa de reacţie a Bisericii Ortodoxe părea aproape complet anihilată de totalitarism

☛

1. N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991 (numeroase reeditări ulterioare).
2. Mirungerea a avut loc la Schitul Darvari din Bucureşti.
3. A se vedea, în acest număr ce-i este dedicat, şi sobra relatare a botezătorului însuşi ("În temniţele Satanei. Întîlnirea cu N. Steinhardt" şi "Se botează robul lui Dumnezeu Nicolae...").
4. Nimeni n-ar fi bănuit pe atunci că Ilie Ilaşcu (care a avut ceasul lui de eroism autentic şi tragică măreţie) avea să eşueze, o dată eliberat, în cloaca vadimistă de dincoace de Prut...

DILEMELE CONVERTIRII ŞI IMPULSUL AUTOBIOGRAFIC

Într-un studiu foarte interesant intitulat *Povestiri autobiografice despre convertire în Imperiul roman* **[1]**, Nancy Gauthier de la Universitatea din Tours leagă naşterea genului autobiografic de fenomenul convertirii. În condiţiile în care în Antichitate – spre deosebire de epoca modernă – practica introspecţiei ori „compătimitoarea punere în scenă a propriei unicităţi" sunt extrem de rare, chiar pentru spiritele extrovertite, este nevoie pentru declanşarea acestora de o experienţă psihologică de excepţie. O astfel de experienţă puternică este convertirea, „căci îi dă posibilitatea subiectului să ia cunoştinţă de existenţa eului său intim" **[2]**. Există, se pare, în cele mai multe cazuri, o nevoie irepresibilă a convertitului de a-şi mărturisi nu atât experienţa convertirii în sine, cât mai degrabă efectele convertirii, traduse prin „schimbarea codurilor de valori, de comportament" **[3]**. Raţiunile mărturisirilor care, iată, dau naştere unui gen sunt diferite de la caz la caz: nevoia celui care a traversat o astfel de metamorfoză identitară de a-şi explica sieşi un proces foarte complex, dorinţa de legitimare, intenţii testimoniale şi, de ce nu, apologetice sau chiar polemice. Nancy Gauthier examinează mai multe cazuri de convertire din primele patru secole ale erei creştine: apostolul Pavel, martirul Iustinian, romancierul Apuleius, retorul Aelius Aristide, împăratul Iulian, episcopul de Poitiers, Ilarian, Sf. Augustin, Sf. Patrick, Paul din Nola ş. a. La majoritatea acestor *conversi* se manifestă impulsul incandescent al mărturisirii prin care se instituie un dublu dialog: cu Dumnezeu şi cu oamenii: „Ce am eu – se întreabă Sf. Augustin în *Confesiunile* sale – cu oamenii ca să audă mărturisirile mele ca şi când ar vindeca ei slăbiciunile mele? De ce cer să audă de la mine cine sunt, ei care nu vor să audă de la Tine cine sunt ei înşişi? [...] Doamne, chiar aşa, îţi mărturisesc Ţie, ca să audă oamenii. [...] Totuşi, Tu, Doctorul meu intim, explică-mi cu ce roadă fac aceste lucruri." **[4]** La rândul său, Sf. Patrick recunoaşte cu emoţie: „Nu pot să nu dau glas atâtor binefaceri şi îndurării pe care Dumnezeu mi le-a oferit" (*Confessions*, 3) **[5]**. În cazul, cel mai cunoscut, al apostolului Pavel – arată Gauthier –, mobilul mărturisirii chiar lapidare din *Epistola către Galateni* despre experienţa cutremurătoare de pe drumul Damascului este altul: se face în contextul polemicii sale cu Biserica din Ierusalim şi traduce misiunea dată chiar de Iisus de a-i creştina pe păgâni. Acestea sunt doar câteva exemple semnificative ale ecuaţiei convertire-impuls autobiografic, într-o lume altfel refractară la punerea în valoare a individualităţii.

În epoca modernă, examinată în volumul citat de Frédérich Gugelot de la Universitatea din Reims, situaţia nu se schimbă, cu atât mai mult cu cât epoca modernă, în special secolul XX, este prin excelenţă una a mărturisirilor şi confesiunilor, în care „noţiunea de intimitate şi-a schimbat conţinutul", cum ar spune Beatrice Didier **[6]**, şi în care genul memorialistic îşi părăseşte statutul de gen de frontieră, ajungând să detroneze alte genuri consacrate. Paul Claudel, Julien Green, Simone Weil, Max Jacob, Adolphe Retté, Henri Ghéon, Pierre Van der Meer, Léopold Levaux, Léontine Zanta ş. a. sunt doar câteva dintre cazurile analizate de profesorul din Reims, în care disponibilitatea spre confesiune este generată de profunda experienţă spirituală, chiar dacă uneori o astfel de mărturisire presupune reprimarea unei pudori. Într-o scrisoare din 1913 către Massignon, Paul Claudel, după ce îşi mărturiseşte reticenţa iniţială, recunoaşte: „Crezi că numai pentru tine ai fost convertit?" **[7]**. Într-un secol care începe cu proclamarea orgolioasă a „morţii lui Dumnezeu", o astfel de experienţă nu mai poate fi claustrată în cercul strâmt al intimităţii, ea se cuvine exteriorizată, expusă, instrumentată. O recunoaşte şi Green: „Astăzi sunt convins că ceea ce am primit ne-a fost dat pentru ca la rândul nostru să dăm altora şi că în această ordine nimic nu ne aparţine în exclusivitate. Se poate să fiu influenţat în această privinţă de ideile timpului meu. Claudel n-a ezitat să dea uneia din cărţile sale un titlu, dacă vreţi, izbitor, dar direct şi îndrăzneţ: *Ma conversion*; la rândul său Max Jacob nu tăinuie viziunea primită de la Hristos" **[8]**. Jurnalul este cel mai adesea forma cea mai pertinentă de expresie pentru complexul proces al conversiunii. [...]

N. Steinhardt se circumscrie aceluiaşi fenomen de interdependenţă dintre actul convertirii şi impulsul autobiografic. Afirmaţia unui Claudel după care în asemenea circumstanţe „există lucruri mult mai importante decât pudoarea" este confirmată cu prisosinţă de Steinhardt. *Jurnalul fericirii* este, cel puţin în punctul de plecare, jurnalul unei convertiri. În orice caz, conversiunea sa este nucleul şi principiul coagulant al textului. La el intervine însă şi un paradox extrem de semnificativ pentru o lume din Estul Europei, aflată sub teroarea Gulagului. Convertirea se produce într-o celulă de închisoare, iar mărturisirea impulsului diaristic care o configurează are loc – *nota bene* – în anchetele Securităţii, ulterioare confiscării *Jurnalului fericirii*. După prima confiscare a acestuia, din 14 decembrie 1972, N. Steinhardt – după cum vom vedea – este anchetat zilnic timp de două săptămâni şi pus să dea declaraţii peste declaraţii. În toate acestea – şi nu e vorba doar de o strategie de apărare – el îşi mărturiseşte mobilurile care au generat textul confiscat. „Cu referire la acest manuscris – scrie el în declaraţia din 14 decembrie 1972, deci în chiar ziua confiscării – arăt că reprezintă un jurnal intim redactat de mine la domiciliul meu în cursul anilor 1970-1971, în care am încercat să redau în mod detaliat conversiunea mea religioasă, adică trecerea mea de la iudaism la creştinism. Am simţit nevoia de a-mi lămuri mie însumi acest proces sufletesc deosebit de însemnat pentru mine" **[9]**.

Există în spaţiul publicitar actual o sintagmă care inundă canalele mediatice: lucrul „care face diferenţa". Iată şi în cazul de faţă – dincolo de similitudinile cu situaţiile analizate anterior – lucrul *care face diferenţa*: dacă un Paul Claudel, un Julien Green, un Léopold Levaux, un Pierre Van der Meer îşi exprimă în libertate mobilurile declanşatoare ale textelor lor confesive, N. Steinhardt îşi exprimă nişte impulsuri cvasi-identice *în regim de teroare, într-un birou de anchetă al Securităţii*. Ceea ce nu e puţin lucru.

Nu ne putem da seama în ce măsură are dreptate Nancy Gauthier când susţine că procesul psihologic asociat convertirii este universal valabil, atât când e vorba de o trecere de la o religie la alta, cât şi când e vorba de modificiările comportamentale în interiorul aceleiaşi religii. În orice caz, modul în care se descrie respectivul proces i se poate aplica şi lui Steinhardt. Descoperirea lui Dumnezeu – spune autoarea – nu este o operaţie abstractă, ci un zbucium al întregii făpturi: „Viitorii convertiţi suferă o angoasă metafizică care ia sfârşit doar în momentul în care vor afla răspunsul la marile întrebări: de ce există lumea? de ce există omul? de ce există răul şi suferinţa? ce ne aşteaptă după moarte? ce rol joacă Dumnezeu în toate aceste fapte? După ce timp îndelungat a avut sentimentul că înaintează prin beznă, convertitul are într-o bună zi un fel de iluminare: răspunsul este aici şi

(continuare în pag. 14)

George ARDELEANU

(fragmente din cap. VII al tezei de doctorat închinate vieţii şi operei lui N. Steinhardt, în curs de apariţie la Editura Humanitas)

[1] Apud *Convertirea religioasă* (sub conducerea lui Emmanuel Godo), trad. rom. de Nicolae Petuhov, Editura Anastasia, Buc., 2002, pp. 33-56.
[2] *Ibidem*, p. 35.
[3] *Ibidem*, p. 37.
[4] *Ibidem*, p. 34.
[5] *Ibidem*, p. 35
[6] *Apud* E. Simion, *Ficţiunea jurnalului intim*, vol. I, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2001.
[7] Apud *Convertirea...*, ed. cit., p. 362.
[8] *Ibidem*, pp. 363-364.
[9] ACNSAS, fond informativ, Dosar nr. 207, vol. 4, ff. 289-295

PĂRINTELE MINA DOBZEU: CU STEINHARDT ŞI DINCOLO DE STEINHARDT

ateu al regimului. Ideile sau şarjele verbale pot părea astăzi simpliste, dar angajarea e autentică, iar curajul aproape sinucigaş, oarecum din speţa "nebuniei pentru Hristos". Nu cred să-i mai fi adresat cineva lui Ceauşescu (poate doar părintele Calciu, dar indirect, în cele *Şapte cuvinte către tineri*) rînduri ca acestea: "Cine vede raţiune în lucrurile omului şi nu vede raţiunea superioară în lucrurile naturii, acela este orb. Religiozitatea, prin simţul natural al omului, tinde spre această sursă a raţiunii supreme, îndreptîndu-se către ea aşa cum biologicul se îndreaptă, cu simţire şi dorinţă de viaţă, către soare – sursa fizică a luminii, căldurii şi energiei. Oare ce-i nefiresc aici? De ce vrei să omori ce-i firesc în om şi să-i impui în loc ateismul, ce nu-i firesc?" (din scrisoarea a doua). Sau: "Dar acum ce vrem să facem din poporul acesta? Că îl defăimăm pentru credinţa lui strămoşească şi curată, şi-i desfiinţăm ziua de odihnă şi sărbătorile sfinte, şi-i predăm, în locul credinţei lui fireşti, ceea ce vrei tu – om păcătos! Credinţa poporului acestuia, care este un popor prin excelenţă creştin, are cunoştinţa şi conştiinţa existenţei lui Dumnezeu, afirmînd-o pe temeiurile raţiunii sănătoase şi lucide, şi n-are rost să i se predea ceea ce nu-i trebuie şi nu-i firesc..." (din scrisoarea a cincea).

În loc de încheiere, îmi amintesc că am aşezat o epistolă-apel către ierarhii B.O.R., datând din 1993, adevărat manifest duhovnicesc pentru dinamizarea vieţii şi slujirii ortodoxe ("Pentru o Biserică dinamică"), ce-şi păstrează şi azi actualitatea **[5]**.

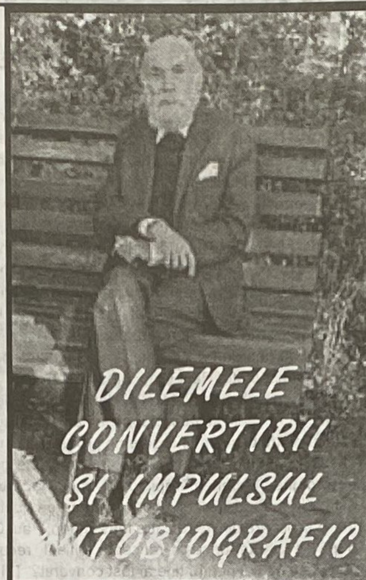
Textele acestea, în simplitatea lor mărturisitoare, dezvăluiau atunci, la 10 ani de la moartea lui Steinhardt şi la 8 ani de la apariţia *Jurnalului fericirii*, amănunte interesante nu numai despre smeritele "aventuri" (folosesc aici cuvîntul "aventură" în sensul lui originar, de "risc esenţial") ale autorului lor, ci şi despre contextul general al istoriei postbelice româneşti, dintr-o perspectivă mistică şi duhovnicească, cu ingenue accente vizionare şi apologetice, crescînd organic din marea Tradiţie a Răsăritului ortodox, dar cu tot zbuciumul apocaliptic al unui veac în care par a se fi împlinit cuvintele profetice ale Apostolului: "Căci va veni o vreme în care nu vor mai suferi învăţătura sănătoasă, ci – dornici să-şi desfete auzul – îşi vor îngrămădi învăţători după poftele lor, întorcîndu-şi auzul de la adevăr şi abătîndu-se către basme" (*II Timotei* 4, 3-4).

Din taina pilduitoare a acestei lupte jertfelnice vor şti poate să se cuminece, întru Cuvântul cel mai presus de cuvinte, cruciaţii şi rugătorii vremurilor noi. Un lucru rămîne cert: călugărul Mina Dobzeu, fără a avea altitudinea intelectuală a lui Steinhardt sau celorlalţi din "lotul Noica", pe lîngă care a gravitat în închisoare, şi-a binemeritat, prin întreg traseul unei vieţi de luptă propovăduitoare în numele lui Hristos, alegerea de sus ca botezător al viitorului monah legendar de la Rohia, dar şi o fatală posteritate alături de acesta, spre mereu înnoita preţuire a inepuizabilului "miracol ortodox".

Răzvan CODRESCU

5. M-am bucurat s-o văd apoi retipărită în alte volume sau broşuri (mai bine sau mai rău îngrijite), alături de alte texte congenere, cu conţinut mai teologic şi mai duhovnicesc decît cele din volumaşul de la Anastasia, a cărui miză fusese, în mod deliberat, una de ordin strict memorialistic.

(urmare din pag. 13)

este simplu, limpede, venit de aproape. Şi astfel Dumnezeu este desco-perit. Omului nu-i mai rămâne decât să se apropie de El. Această apropiere nu este însă uşoară şi nici nu se poate realiza imediat, căci presupune o rupere a legăturilor cu viaţa şi mentalitatea anterioare" **[10]**.

N. Steinhardt este mărturisitorul unei procesualităţi asemănătoare. Convertirea lui – am mai spus – nu este una fulgerătoare precum cea petrecută pe drumul Damascului. „Înaintarea prin beznă" de care vorbeşe Gauthier se traduce în discursul diaristic steinhardtian prin sintagma „perioadei de mlaştină" sau prin cea célineiană – asumată intertextual de autorul român – a „călătoriei la capătul nopţii". Între eşecul integrării în Sinagogă şi botezul din celula 18 a închisorii de la Jilava se scurg mai bine de 20 de ani de incertitudini, agoase, dibuiri, dileme, refuzuri ori căutări nedefinite.

Citind numeroase istorii ale convertirilor, Joseph Wilbois este în măsură să identifice, la rândul său, un scenariu al acestei experienţe, scenariu care se desfăşoară în trei etape: prima etapă este cea care lămureşte originea itinerariului, situaţiei plecării, definite impecabil printr-o expresie a lui Charles du Bos „convertirea dinaintea convertirii"; a doua este cea care descrie căutarea; a treia – cucerirea lentă a credinţei **[11]**.

Un asemenea „scenariu" şi un asemenea proces ne propunem şi noi să urmărim în cazul lui Steinhardt, însă ne vom permite pentru început să răsturnăm cronologia şi să „vizualizăm" momentul apoteotic al acestei experienţe şi anume botezul creştin din 15 martie 1960.

„15 martie 1960

Catehizarea a luat sfârşit. Botezul, hotărât pentru ziua de cincisprezece, are loc aşa cum stabilisem. Părintele Mina alege momentul pe care-l socoteşte cel mai potrivit: întoarcerea de la «aer», când caralii sunt mai ocupaţi, când agitaţia e maximă. Trebuie să lucrăm repede şi să acţionăm clandestin în văzul tuturor. Conspiraţia în plină zi a lui Wells. Ceva în genul manevrelor invizibile ale lui Antonov-Ovseienko. Eu unul nu voi ieşi la plimbare. (Lucru uşor, deoarece m-a ros bocancul şi am o umflătură purulentă pe laba piciorului drept. La infirmerie n-am izbutit să fiu dus cu toate că mă prezint în fiecare dimineaţă la raport. Doctorii Răileanu şi Al-G. mă tratează aplicându-mi pe «bubă» un ştergar muiat în apa viermănoasă din ciubăr. Cu o zi înainte un plutonier mi-a spus că „nici mort" nu mă duce la medicul oficial. Căile Domnului, ocolite).

Rămân deci singur vreun sfert de oră cât durează «aerul» – adică aproape singur, căci mai sunt câţiva scutiţi de plimbare pentru felurite pricini. Pustiită de zarvă şi forfotă, camera ia un aspect şi mai ciudat, ca o scenă goală în care grămezile de recuzite îşi găsesc sălaşul la nimereală. Dar ma ales deosebirea sonoră faţă de camera plină este atât de izbitoare, încât am impresia unei tăceri absolute tăcerea devne, vorba lui Cervantes, un spectacol – şi mă pot limita, reculege niţel.

Când puhoiul de oameni se întoarce cu zgomot mare, ducând pe rând de câte doi balia, ciubărul, tineta şi un «rezervor» cu apă, părintele Mina, fără a-şi scoate mantaua, dă buzna la singura căniţă din cameră – e o căniţă roşie, cu smalţul sărit, năclăită şi respingătoare – şi o umple cu apă viermănoasă proaspăt adusă în «rezervorul» purtat de el şi de un alt deţinut. Vin la patul meu şi cei doi preoţi greco-catolici şi naşul. Naş l-am ales cu vreo câteva zile înainte pe Em V., fost avpcat şi profesor, bun cunoscător de latină şi greacă, trimis în judecată pentru a fi redactat ordinul de zi: «Vă ordon, treceţi Prutul!» V. a fost directorul de cabinet al lui Ică şi a purtat cu maşina la tipografie faimosul ordin pe care pentru nimic în lume orgoliosul şi altminteri foarte cultul general Antonescu nu ar fi îngăduit altcuiva să-l scrie în numele său. De ce l-am ales pe V. pe care nu-l cunoşteam dinainte (ca de altfel pe cei mai mulţi din oamneii alături de care am complotat) şi nu pe Al. Pal. – un vechi prieten, mă rog, prieten din '54, dar spirist şi el, şi apoi luasem hotărârea de a ne considera prieteni din copilărie – ori pe Al-G. a cărui personalitate mă impresionase atât de puternic, care a şi rămas pentru mine finţa cea mai desăvârşit multilaterală pe care am întâlnit-o în puşcărie şi omul cel mai dăruit cu virtutea curajului – Marinică P. a fost cel mai bun, la el bunătatea prefăcându-se prin intensitate, şi în inteligenţă şi în tact şi în politeţe şi în rafinament şi în putere de judecată, dar totul la un nivel nu lipsit de grandoare – ori pe vreunul din generalii prezenţi (nu m-ar fi refuzat) ori pe blândul Toto Enescu, nu ştiu să spun.

Doi dintre deţinuţi, complici, trec în dreptul vizetei, s-o astupe. S-ar putea în orice clipă să vină gardianul să se uite, dar acum când celulele, pe rând, sunt scoase la plimbare ori aduse înapoi, e puţin probabil. La repezeală – dar cu acea iscusinţă preoţească unde iuţeala nu stînjeneşte dicţia desluşită – părintele Mina rosteşte cuvintele trebuincioase, mă însemnă cu însemnul crucii, îmi toarnă pe cap şi pe umeri tot conţinutul ibricului (căniţa e un fel de ibric bont) ş mă botează în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. De spovedit m-am spovedit sumar: botezul şterge toate păcatele. Mă nasc din nou din apă viermănoasă şi din duh rapid.

Trecem apoi, oarecum liniştiţi, oarecum uşuraţi – hoţul care nu-i prins în fapt e om cinstit – la patul unuia din preoţii grec-catolici: e lângă tinetă şi balie (am coborât cu toţii de la cucurigu) şi acolo recit crezul (ortodox), după cum fusese stabilit, reînnoiesc făgăduinţa de a nu uita că am fost botezat sub pecetea ecumenismului. Gata. Botezul, în asemenea împreju-rări, e perfect valabil şi fără scufundare şi fără de mirun-gere. (Dacă voi ajunge să scap din închisoare cu bine, urmează, pentru taina mirungerii, să mă prezint la un preot al cărui nume îmi este dat de părintele Mina; numele acesta aveam să-l uit şi apoi să mi-l reamintesc).

Ritmul intens al celulei nr. 18 ne înşfacă imediat. Părinţii greco-catolici sunt de serviciu pe cameră. Părintele Mina are de spălat o cămaşă. Doctorul Al-G. Ne convoacă: vreo câţiva stăm înghesuiţi pe marginea patului din faţă. Se vorbeşte în continuare despre teoria actului şi astăzi mie îmi revine a vorbi despre actul de creaţie la Proust. Stăm îngrămădiţi şi vorbim aprig şi în şoaptă. Mulţi dintre deţinuţi, atraşi de tot ce face «lotul Noica», se strâng în jurul nostru. Se vede limpede că timp de un ceas ori două uită de locul unde se află. Abstracţiunea şi documenarea îşi întind mrejele şi-i răpesc niţel pe oameni întru bucurie, amăgire" **[12]**.

Paragraful transcris este probabil cel mai emoţionant fragment al *Jurnalului fericirii*. El consemnează – este evident pentru oricine – evenimentul fundamental al existenţei memorialistului. Botezul din celula 18, date fiind circumstanţele, la caracter de *hold-up*. Este, pe de altă parte, un Botez aflat sub pecetea ecumenismului (în afară de părintele Mina Dobzeu, cel care-l oficiază, la acest ritual participă şi doi preoţi greco-catolici*). Tocmai de aceea ecumenismul va deveni un principiu constant pentru întregul destin al lui Steinhardt.

Scena botezului este pentru Steinhardt izvorul fundamental al fericirii care îi va marca nu numai existenţa, ci şi opera...

[10] Apud *Convertirea*..., ed. cit., p. 39.
[11] *Ibidem*, p. 372.
[12] N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1991, pp. 82-84.
* În „Mărturisire" este consemnată şi prezenţa a doi preoţi romano-catolici şi a unui protestant.

(urmare din pag. 11)

să-i furişeze abil îndoiala: [...] el combină bănuiala de şiretenie, de prefăcătorie privind-o pe Desdemona, cu declaraţia *fierbinte* de fidelitate. Demersul îşi atinge ţinta, căci îi demonstrează maurului că deja iubita lui a arătat prefăctorie, infidelitate, viclenie. Maurul e atins în miezul logicii sale, pe care i-o face ţăndări. Chiar dacă la început vrea mai întâi să vadă ca să creadă, ca o relicvă a purităţii şi unităţii sufleteşti. Dar Iago vine cu momeli noi, până când corpul străin intră în sufletul maurului şi-l distruge. Şi când planul reuşeşte, Othello a intrat deja în zona patologicului, observat de toţi ceilalţi. Această schimbare produsă în sufletul lui Othello mi se pare exemplară pentru mutaţia pe care o aduce Renaşterea.

În acest sens vin şi observaţiile lui Nae Ionescu **[7]** pe marginea goetheanului *Faust*. Tratând aceeaşi epocă a începutului modernităţii, Nae Ionescu găseşte că o bună descriere a timpului spiritual al epocii e dată de termenul *gotic*, ce denumeşte un stil de gândire şi simţire. Goethe insistă pe detaliile arhitecturale ale camerei lui Faust: *Noapte, într-o odaie înaltă, ogivală, îngustă şi gotică.* Cuvântul *Gothish* ar avea după filozoful brăilean, în afară de stilul arhitectural, şi semnificaţia de structură sufletească. Anume ar însemna *neclar*, *amestecat*, ca necesitate sufletească nestăpânită, lipsit de precizie şi claritate. Prin asta *gotic* s-ar opune lui *clasic*, echilibrat. Chiar situaţia în care se afla Faust în acel moment al dramei sale. El nu e mulţumit de situaţia sa, de ştiinţa sa. Mefistopheles îl descrie astfel: *Îi cere cerului stelele cele mai frumoase, iar pământului cea mai înaltă bucurie.* E o dualitate întâlnită şi în Prolog. Faust e într-o pendulare între o cunoaştere niciodată satisfacută pe deplin şi nevoia de a trăi viaţa. Nehotărât, neîmpăcat cu ştiinţa sa, Faust apelează la magie. Mai întâi el cheamă semnul macrocosmosului şi, doar privindu-l, capătă cunoaşterea naturii, dincolo de ceea ce cunoaşte prin ştiinţă. Această cunoaştere nouă nu-i aduce însă liniştea sufletească, ci continuă să fie nemulţumit, din pricina structurii sale sufleteşti. Asta îl face să invoce Duhul pământului, spiritul activ, principiul creator. Avem aşadar aici două căi: *calea contemplativă* pe care Faust o părăseşte în favoarea celei de-a doua, *calea activă*, trăirea directă.

Duhul pământului însă îl respinge, simţindu-i felul de a fi, structura sufletească îndreptată spre cunoaştere, spunându-i: *Tu eşti egal cu acela pe care îl înţelegi.* Prin asta Duhul pământului îl trimite înapoi spre cunoaştere, singura care i se potriveşte. Degeaba îşi doreşte Faust calea activă: nu este făcut pentru aşa ceva. Iată cei doi poli între care pendulează Faust: *mântuirea prin cunoaştere* şi *mântuirea prin acţiune*. După Nae Ionescu, acestea sunt două soluţii fundamentale la problema mântuirii. Or, el vede în această dualitate tragedia omului renascentist.

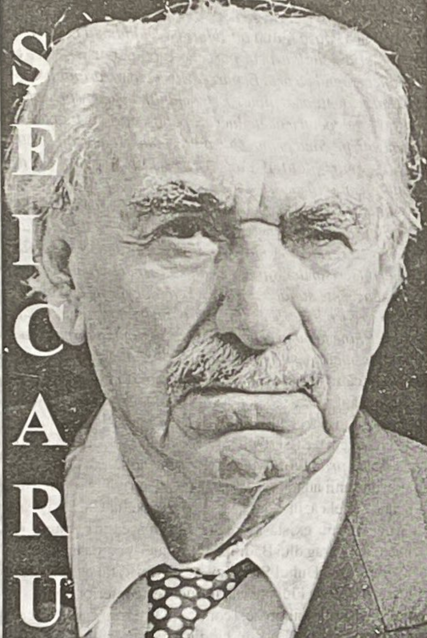
Interesantă din acest punct de vedere mi se pare comparaţia ce se poate face între Faust şi Wagner. După Nae Ionescu, Faust este un metafizician, pe când Wagner e un om de ştiinţă. Pe atunci cele două preocupări erau împreună, erau compatibile. Abia în lumea modernă ele devin distincte, ca şi deosebirea dintre ştiinţă şi magie. Faust e omul Renaşterii iar Wagner e omul modern. Dacă primul e sfâşiat de insatisfacţii şi de nepotrivirea dintre ceea ce vrea şi ceea ce poate, Wagner nu cunoaşte aceste frământări, fiind mulţumit cu ştiinţa sa. El nu mai tinde către o cunoaştere absolută şi nu mai vede în cunoaştere o cale către mântuire, ci una către dominarea naturii. Wagner vrea să facă istorie, ceea ce în final va şi reuşi. Pentru Faust aceste preocupări sunt neinteresante. Cei doi se află pe două planuri diferite ca înălţime a preocupărilor lor. Poate de aceea îl preţuieşte atât Dumnezeu pe Faust şi e interesat de el mai mult decât de alţii, pentru că Faust, cu tot chinul său, cu toată pendularea sa, încă urmăreşte mântuirea. Dar să nu uităm că omul Renaşterii duce la omul modern, al cărui simbol e Wagner – omul de ştiinţă.

(Va urma)

[7] Nae Ionescu, *Problema mântuirii în Faust al lui Goethe*, Ed. Anastasia, 1996.

AȘA CUM A FOST (7)

Un erou al întregirii naționale și cel mai mare jurnalist român al secolului XX

Pamfil Șeicaru, erou al primului război mondial

(urmare din numărul trecut)

Armata română se afla grămădită în câteva județe din Moldova și era preocupată cu ce se întâmpla în țara vecină. Înțelesese că din partea rușilor nu va exista nici un fel de ajutor și trebuiau să lupte singuri împotriva armatelor germane și austro-ungure, sau în cel mai rău caz vor cădea, dar cu arma în mână. În Moldova, soldații români trăiseră o nenorocire după alta, inclusiv tifosul exantematic adus de soldații ruși plini cu păduchi, și nu mai aveau răbdare să lupte cu armatele inamice. Se pregăteau pentru ofensiva din iulie 1917, când, probabil, se decidea soarta lor. Nimeni n-avea idee ce se va întâmpla în viitor, dar războiul marii uniri începuse. În retragere soldatul român suportase imensele nenorociri, iar armata română se îngrămădise în puținele județe din Moldova și nu mai avea speranță de victorie. Superioritatea trupelor de limbă germană și ungară li se părea invincibilă. Singura hotărâre luată de soldatul român era să facă sacrificiul suprem și să-și apere patria.

În primăvara anului 1917, se terminase cu punerea la punct al armatei române. Acum, armata română aștepta momentul să arăte ce învățase de la francezi. Între timp, mareșalul Hindenburg se prepara să pornească ofensiva hotărâtoare și ordonase un atac decisiv contra frontului român. Armata austriacă aflată în Bucovina trebuia să atace Moldova, iar mareșalul August von Mackensen, găsindu-se pe valea inferioară a Siretului, intra imediat în acțiune. Era ultima bătălie împotriva armatelor de limbă germană și ungară. În luptele care au avut loc la Cireșoaia, Oituz, Mărăști și Mărășești, soldatul român fusese luat prin surprindere tocmai în momentul când se spăla în apa venită din munți și au fost în stare să dovedească valoarea fantastică a instrucției franceze. Acolo, în lipsă de muniție, soldatul român întorsese carabina, luând-o drept măciucă, demonstrând că nimeni nu-l putea opri să-și apere patria și idealul național, chiar dacă pierdea. În luptele care avuseseră loc pe valea Oituzului și în alte părți, românii arătaseră omenirii că un dușman înzestrat cu armament modern și superior nu putea să treacă peste corpurile lor. L-au învins chiar.

Un avânt măreț anima armata română reînviată și consolidată. Valoarea armatei române, reorganizate, s-a verificat în vara anului 1917. Pe Robert de Flers îl vedeai sosind la unitățile de pe front cu acea fermecătoare bunătate de inimă, risipind cuvinte de spirit, de fapt aprecieri măgulitoare pentru combatanți. Sunt cuvinte din amintirile lui Pamfil Șeicaru, din timpul primului război mondial. Cu mitralierele dibuite în Rusia pentru renumitul asalt de la Cireșoaia, armata română pornise la o năvală furioasă și fără milă. Șeicaru, înainte de atac, n-avusese răbdare să aștepte. S-a dus la comandantul frontului, cerând cu încăpățânare comanda unei companii de mitraliori. Sacrificiul putea fi absolut și abia aștepta să ia parte la lupte cu mehedințenii săi. Generalul nu s-a putut împotrivi, acceptase, chiar dacă avusese rețineri. Atacul împotriva inamicului a fost formidabil, trupele inamice au fost înfrânte la Cireșoaia, Oituz și Mărășești, și după sângeroasa luptă de la Cireșoaia, regele Ferdinand I l-a decorat cu Ordinul Mihai Viteazul în grad de cavaler, cușmă și mantie albă, pe care se afla o cruce albastră. Era marele ordin militar românesc. Mai primise și *Steaua României* cu spade, ordinul francez *Croix de guerre*, care îi fusese înmânat de generalul francez Berthelot însuși, plus două citații pe armată. Pe vremea aceea, Șeicaru avea numai 22 de ani.

Practica ziaristică a lui Pamfil Șeicaru și înființarea ziarului *Curentul*

Dragostea pentru ziaristică începuse în anul 1912, la Liceul "Codreanu" din Bârlad. Influența directorului revistei literare *Freamătul*, Gheorghe Tutoveanu, a fost de nedescris. Văzând pasiunea lui, Tutoveanu îi arătase drumul soartei sale, pe care trebuia să-l urmeze. Pe atunci, cu pasiunea lui pentru cărți, citise tot ce se afla în biblioteca poetului și începuse să recitească poeții lui preferați. În această perioadă, cuplul Tutoveanu avusese prilejul să-l studieze amănunțit și, văzând valoarea tânărului licean, se lămuriseră de înclinarea pe care o avea. L-a însărcinat cu secretariatul revistei, dându-i tot ajutorul pe calea pe care pornise. Liceul terminat și cu diploma de bacalaureat în buzunar, Șeicaru plecase la București, să studieze Dreptul. Abia ajuns la facultate, primul război mondial bătea în ușă. Înțelesese că țara avea nevoie de el, nu putea da înapoi, trebuia să-și facă datoria. Nu căuta să se retragă pe furiș, cum o făceau mulți alții din familii bune, și în 1916 s-a prezentat voluntar. Dragostea și devotamentul pentru națiunea din care se trăgea îl îndemnau să facă sacrificiul suprem.

Se găsea acum în Moldova, cu batalionul lui de olteni, unde armata română se refăcea. Șeicaru nu era obișnuit să stea cu mâinile în sân, trebuia să facă ceva. Se apucase să publice o serie de articole în ziarul *Arena*, care apărea la Iași, unde colaborau cei mai buni poeți și scriitori ai literaturii românești. Activitatea de la revista *Freamătul* din Bârlad îi era solid ancorată în suflet și în *Arena*, într-o oarecare măsură, își continua activitatea de gazetar. După război, căutând să-și pregătească o situație în drumul pe care pornise, adunase în jurul lui câțiva tineri talentați, reveniți ca și el din războiul întregirii naționale. Își dăduse seama că în România, după primul război mondial, situația nu era încântătoare și ceva trebuia pus la cale. Războiul fusese terminat cu victoria trupelor române și era nevoie de o înnoire a vieții publice și politice în țară, care nu se făcea. Generația idealului național obosise și devenise o generație fără aspirații. Stabilindu-se la București, scoate împreună cu Cezar Petrescu, în 1919 revista satirică *Hiena*, care, așa cum se spunea, era subvenționată de dr. Wilhelm Filderman. Cei care sunt din aceeași generație cu mine știu cine a fost acest dr. Filderman și sunt sigur că ei mai cunosc și activitatea lui din timpul celui de-al doilea război mondial. De data aceasta, la *Hiena*, Șeicaru avea posibilitatea să-și dezvolte talentul de polemist, numai că activitatea pe care trebuia să o facă la revista satirică abia înființată era prea puțin pentru așteptările lui. Combativitatea lui de luptător pe frontul întregirii naționale era cunoscută, așa că revista satirică și lucrul pe care trebuia să-l facă acolo nu puteau să-i satisfacă dorințele, erau prea puțin. Voia să facă mai mult și în capul lui se perindau o grămadă de idei. Situația care se instalase în România întregită trebuia schimbată, iar el se simțea prins în imperativul acestei schimbări, care nu va întârzia să vină.

(Va urma)

René Al. DE FLERS
(München)

NOU VLĂDICĂ LA CRAIOVA

Oltenii s-au despărțit greu de fostul Mitropolit de la Craiova, strămutat în scaunul de la Iași, și au așteptat cu emoție alegerea noului lor arhipăstor. Pe 8 iulie a. c., din cei doi candidați – P. S. Irineu Slătineanul și P. S. Vincențiu Ploieșteanul – Sf. Sinod l-a ales (cu 24 de voturi pentru, 22 împotrivă, o abținere) pe P. S. Irineu Slătineanul, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului și proaspăt decan al Facultății de Teologie din Craiova.

Născut la 16 noiembrie 1957 în Spinu-Perișani, jud. Vâlcea, și primind din botez numele de Ioan, viitorul ierarh a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova (1975-1980), apoi ale Institutului Teologic Universitar din București (1981-1985), după care s-a călugărit la Sf. Mânăstire Frăsinei (1985), sub numele de Irineu. Cu doctoratul obținut în Franța (*La Personne et la communion des personnes dans la théologie de Saint Basile le Grand*), după studii la Paris și Grenoble, în 1990 și-a început cariera didactică, predând mai întâi la Institutul Teologic Ortodox "Saint Serge", apoi Facultatea de Teologie din Craiova (unde devine titular al Catedrei de Teologie Dogmatică și Morală).

A suit în treapta ahieriei din 1991, când a fost ales vicar al Episcopiei Râmnicului, cu titlul "Slătineanul". În paralel cu treburile arhierești, a desfășurat o susținută activitate teologico-culturală, traducând din literatura patristică (ex.: Sf. Ioan Gură de Aur) sau din teologia contemporană (ex.: Paul Evdokimov) și scriind mai multe cărți, printre care: *Preoți în cătușe*, București, 1997; *Mistica rugăciunii inimii*, București, 1998; *Experiențe mistice la Părinții orientali*, București, 1998.

Îi dorim cu toții lungă și rodnică păstorire "sub cerurile Oltului"!

Prima Mitropolie din părțile oltenești, sub titulatura de Mitropolia Severinului, este atestată în sec. 14. Actuala Mitropolie a Olteniei a fost înființată la 7 noiembrie 1939, apoi desființată și reînființată de comuniști. În scaunul de la Craiova s-au succedat următorii Mitropoliți: Nifon Criveanu (1939-1945), Firmilian Marin (1947-1972), Teoctist Arăpașu (1973-1977), Nestor Vornicescu (1978-2000), Teofan Savu (2000-2008).

Mircea PLATON

NOI CLARIFICĂRI ÎN PRIVINȚA "CAZULUI CORNEANU"

Dl Cristian Bădiliță nu a răspuns precizărilor mele privind "cazul Corneanu". În schimb, din silențiul domniei-sale a răsărit o "dublură" pe nume "Ioan", un strigoi virtual care-i ciugulește polemic pe oponenții dlui Bădiliță pe greco-catolica.org. Arătarea dovedește nu numai o intimă, îndelungată și expertă cunoaștere a operei trecute, prezente și viitoare a dlui Bădiliță, ci și o uluitoare empatie teologică și afinitate stilistică cu dl Bădiliță. În fapt, dacă nu ar semna "Ioan", ai putea jura că e Bădiliță.

Știu că multă lume e de părere că nu trebuie polemizat cu dl Bădiliță. Dar eu polemizez doar cu "Ioan", și o fac doar pentru că atât larva forumistă cât și originalul parizian mi se par bune exemple de produse ale "elitei" noastre din ultimii 20 de ani. Între budism și sufism, între eurosocialism și globalism corporat, între Bădiliță și Bucurenci, elita noastră a dat dovadă de un fler deosebit în a descoperi și promova "talente". Criteriul asumpțiunii e simplu: nu trebuie să-i ceri elitei ce nu-ți poate da, ci doar ce-ți poate da. Nu-i cere să se bată pentru România. Că nu poate. Cere-i burse, că-ți dă (la NEC, la Wissenschaft, la CEU, la Tescani). Nu-i cere să se rupă de sistem. Că nu-i vine. Cere-i să te branșeze și pe tine, și "se face". Te servesc.

Regretând că mi s-a dat să dezbat chestiuni arzătoare nu cu un autor care semnează cu propriul nume, ci cu un "Ioan" de mâna a doua, voi răspunde chemării lui "Ioan" care mă somează să-mi exprim opinia în privința unui mai vechi articol al dlui Bădiliță și a unor noi citate din Sfinții Părinți ai Răsăritului produse de "Ioan". Voi începe așadar cu citatele din Sfinții Părinți, voi continua cu Afanasiev, și mă voi opri apoi la ce ne-a rămas de făcut.

1. Spune deci "Ioan": *"Poate că vașnicii «apărători» ai Sf.Părinți ar trebui să mai cerceteze și alte scrieri ale Sf. Chiril al Alexandriei pe tema* filioque. *S-ar putea să AIBĂ surprize: «Spiritul Sfânt provine (*proeisi*) de la Tatăl și de la Fiul: este evident că el (Spiritul) e de ființă divină provenind (*proion*) în mod ființial și substanțial (*ousiodos*) în ea și din ea» (Chiril din Alexandria,* Thesaurus, *PG 75, 585A)."*

Nu pot decât să admir acribia cu care "Ioan" a scotocit după acest fragment, dar el nu dovedește nimic. Crezul niceo-constantinopolitan, formulat pe baza lui *Ioan* 15, 26, acceptat și în Apus și în Răsărit până când teologii franci și vizigoți și-au făcut de lucru cu formulările sinoadelor ecumenice, nu poate fi schimbat din cauză că așa vrea "Ioan" pe baza unui citat dintr-un Sfânt Părinte. Citatul nu e necunoscut teologilor ortodocși și fluturarea lui nu schimbă cu nimic datele problemei. Acestui citat din Sf. Chiril, formulat în toiul luptelor antinestoriene, i se pot opune citate din Sf. Apostol Ioan, Dionisie Pseudo-Areopagitul, Sf. Grigore de Nazianz etc. Și dacă ar fi să îl credem pe marele teolog și istoric Georges Florovsky, e o mare diferență între formula lui Chiril și cea a lui Augustin (vezi Florovsky, *Collected Works*, vol. VIII, 273-275) care e la baza catolicului *filioque*.

Dar, din perspectiva în care am inițiat aceste lămuriri, nu are rost să discutăm aceste lucruri. Problema, în fond, nu e să hotărâm eu și cu "Ioan" chestiunea lui *filioque*. Nu avem căderea. Există o formulare dogmatică în acest sens. Și ea, izvorând din Tradiție și dând naștere la Tradiție, afirmă purcederea Sfântului Duh *doar* de la Tatăl. Nu tot ce au spus Sfinții Părinți e dogmă, dar dogma s-a formulat prin acceptarea de către sinoadele ecumenice și apoi prin preluarea de către Tradiție a formulărilor Sfinților Părinți.

În rest, că Roma definește, acceptă sau se preface că acceptă chestiunea într-un sens sau în altul, nu mă privește atât timp cât nu mă silește, pe din dos, să-i împărtășesc erorile. "Ioan", om cu o singură idee și multiple personalități, nu are decât să-și consume fervorile convertirii la Roma fără să încerce a trage și Biserica Ortodoxă după el. Pe lângă catolici și ortodocși, există, desigur, și o vastă panoplie de neoprotestanți pe care i-a curtat și către care e posibil să se îndrepte. De altminteri, modul sectar de a judeca al lui "Ioan" devine evident atunci când țopăie astfel prin Tradiție și Scriptură, doar-doar se va agăța de "argumentul câștigător", de parcă erudiția sa, îndoielnică și moartă, poate înlocui Crezul rostit în Biserică duminică de duminică. Datoria creștinului e să se împărtășească cu Adevărul, nu să știe istoria erorilor. Hristos nu-i cere pescarului să fie doctor la Sorbona ca să se mântuiască, ci doctorului de la Sorbona să aibă credința pescarului.

2. Al doilea fragment e un citat din Sf. Maxim Mărturisitorul: *"Aceia din Regina orașelor (Constantinopol) au atacat scrisoarea sinodală a actualului Preasfințit Papă, nu în ceea ce privește toate capitolele pe care el le-a scris în ea, ci numai două dintre ele. Unul se referă la teologie (doctrina despre Sf. Treime) și conform acestuia, spune că «Duhul Sfânt își are purcederea (*ekporeusis*) și de la Fiul». Celălalt se referă la întrupare. Cu privire la primul subiect, ei (romanii) au adus evidența unanimă a Părinților Latini, și de asemenea pe Chiril Alexandrinul, din studiul pe care l-a făcut despre Evanghelia Sfântului Ioan. Pe baza acestor texte, ei au arătat că nu l-au făcut pe Fiul cauza Duhului – ei știu de fapt că Tatăl este singura cauză (*aitia*) a Fiului și a Duhului, a unuia prin naștere și a celuilalt prin purcedere (*ekporeusis*) –, ci au semnificat faptul că prin El purcede (*proienai*), arătând astfel unitatea și identitatea ființei. Ei (romanii) au fost prin urmare acuzați exact pentru acele lucruri pentru care ar fi greșit să fie acuzați, pe când primii (bizantinii) au fost acuzați pentru acele lucruri pentru care era drept să fie acuzați (monotelism). În acord cu cererea voastră, le-am cerut romanilor să traducă ceea ce le este specific lor (adică «și de la Fiul») în așa fel încât să se evite orice obscuritate care ar putea să rezulte de aici. Dar întrucât practica scrierii și trimiterii (scrisorilor sinodale) a fost respectată, m-aș mira ca ei să accepte să facă aceasta. Este adevărat, desigur, că ei nu pot reproduce ideea lor într-o limbă și în cuvinte care le sunt străine la fel precum o pot face în limba lor maternă, după cum nici noi nu putem»" (Sf. Maxim Mărturisitorul,* Scrisoare către Marinus, *PG 91, 136, col. 7).*

De fapt, ceea ce spune Sf. Maxim Mărturisitorul aici nu e, ca și în cazul lui Blemydes (de care "Ioan" nu mai suflă un cuvânt), că Sf. Duh purcede de la Fiul, ci că purcede de la Tatăl *prin* Fiul. Mai mult încă, arată că la această opinie apusenii au ajuns și pe baza Sf. Chiril al Alexandriei, indicând astfel că, într-adevăr, între poziția lui Chiril și cea a lui Augustin nu există asemănare. După cum o spune un rafinat teolog drag dlui Bădiliță, PF Daniel, poziția lui Maxim "Ar însemna că Duhul Sfânt izvorăște din Tatăl ca sursă, iar de la Tatăl și de la Fiul pleacă, întrucât este interior Tatălui și Fiului în planul perihorezei (conținerii și dăruirii reciproce). El purcede și de la Fiul nu ca din izvorul originii Sale, ci întrucât se odihnește în Fiul, fiind primit de către Fiul. De aceea se numește și Duhul Fiului".

Mai mult încă, dacă scrisoarea Sf. Maxim e autentică, atunci ea contrazice flagrant ceea ce a spus Bădiliță în articolul său precedent, când scria că, până în sec. XI, bizantinii nu au replicat la *filioque*. Această scrisoare dovedește că, în Bizanț, cineva a remarcat că formula latină e în contradicție cu formula Crezului niceo-constantinopolitan și, încă din sec. VII, a cerut explicații Romei. Pentru alte discuții referitoare la rolul jucat de confuzia apusenilor între Teologie și Iconomie, precum și despre traducerea latină inadecvată a termenilor grecești, la care face referire resemnată și Sf. Maxim Mărturisitorul în citatul de mai sus, l-aș trimite pe "Bădiliță" la Georgios Martzelos, *Sfinții Părinți și problematica teologică* (Editura Bizantină, Buc., 2000).

(Va urma)

DE SF. ILIE, LA MÃNÃSTIREA DE LA SÂMBÃTA DE SUS

Regretatul Ion Gavrilă Ogoranu, aflându-se în fața monumentului ridicat pentru a cinsti memoria camarazilor de crez căzuți în lupta armată împotriva bolșevismului, ne-a lăsat îndemnul consimțit de cei care ne aflam în rugăciune de pkme a jertfei lor, ca anual în prima săptămână (prima duminică după Sf. Prooroc Ilie să ne întâlnim cinstind locul sfânt și plin de istorie, creind o tradiție generațiilor ce ne vor urma.

Semnificația zilei de Sf. Ilie constă în faptul că prin rugăiunea bineprimită de Dumnezeu s-a zdrobit ambiția regelui Agav și a reginei Izabel de-a forța prin tiranie credința în idoli și-a îndepărta poporul de credința într-un singur Dumnezeu. Consecințele minunatei propovăduiri a sfântului, susținute de peripețiile din refugiul în munți, are multe asemănări cu viața luptătorilor pentru Cruce și Neam din munții României. Dacă de la această întâlnire fizic au lipsit bădia Ion Gavrilă, comandantul F.D.C. pe Ardeal prof. Olimpiu Borza (condamnat la moarte, dar neexecutat, apropiat și sprijinitor al luptătorilor făgărășeni), Constantin Bucescu (neobositul mărturisitor al crezului național și creștin: legionar), precum și atâția alții, precum Maria Brahonschi sau soțul ei, ing. Gheorghe Brahonschi, mutați cu toții în lumea drepților, se cuvine a nu-i uita pe cei aflați în neputințe fizice: Gabriel Constantinescu, neobosita lui soție Maria Constantinescu și cei din alte localități, pe care i-am simțit prezenți în spiritul lor. Lipsa lor a fost suplinită într-un fel de prezența a o mulțime de tineri și de grupul de femei sibience mandatate de inimoasa doamnă Maria Constantinescu.

Au răspuns „Prezent" la fața locului camarazi de luptă întemnițați pentru crezul lor, membri marcanți ai A.F.D.P.R. din Deva, Brașov, Sibiu, București, dintre care amintesc pe Luca Călvărăsan, profesorul C. Iorgulescu, doctorul T. Mija, profesorul I. Halmaghi. A fost în rugăciune și Horia Petrașcu, fiul comandantului legionar Nicolae Petrașcu, om al locurilor de la Sâmbăta de Sus, apropiat al lui Ion Gavrilă și-al celor ce și-au mărturisit crezul apărând libertatea cu arma în mână.

Se cuvine a nu da uitării nici pe rudele luptătorilor din munții Făgăraș: surorile, verișoarele, verii, consătenii și cunoscuții din satele din jurul Sfintei Mănăstiri, care s-au învrednicit a fi în comuniune de rugăciuni cu noi și cu luptătorii adormiți întru Domnul, unii fără cruce și mormânt.

Au rostit cuvântări: părintele arhimandrit Teofil Părăian, preoții Capotă și Bogdan, dr. Mija și prof. Baciu. Cărțile aduse spre a cinsti lupta și rezistența armată din munții României au fost mărturii pentru tânăra generație – și nu numai. Dacă, din dragoste și respect, sute de oameni s-au nevoit a marca momentul intrat în tradiție, nici un reprezentant al puterii administrative n-a catadicsit a fi prezent. Cauza probabilă rămâne frica de adevăr și de trecut.

Frați români, dacă sunteți creștini, rețineți: oamenii mor, se duc din această viață, dar ideile și credințele sunt veșnice! Ion Gavrilă Ogoranu și-a încheiat lupta armată cu condeiul. În ultima carte sa carte, cea despre Iuda, scrie: „N-am scris cu gândul să mai adaug vreo lovitură omului despre care Iisus a spus că era mai bine să nu se fi născut... Am urmărit să pătrundem în tenebrele unor astfel de suflete, ale unor oameni, care pentru arginți, favoruri și ambiții deșarte erau în stare să își vândă fratele, consăteanul de lângă ei. Nu pe Iuda din Iscariot am vrut să-l detest, ci pe acela posibil de lângă noi..."

Îți mulțumesc, stimată doamnă Anamaria Ciur, că ai împlinit cu cinste dorința bunicului tău și fratelui și camaradului nostru. Dumnezeu să te răsplătească.

Gândurile mele doresc a le înmănunchia încă o dată cu *Rugăciunea* lui Radu Gyr: Doamne, răcorește țara,/ Suflă-i vântul peste răni/ Și alină ușor seara/ Plânsul mamelor vădăni.// Pruncii mângâie-i pe frunte/ Și-i dezmiardă-ncetișor/ Și le spune să te-asculte/ Că tu ești tăticul lor.// Fă din lacrimi apă vie/ Și cununi din suferinți,/ Neamului dă-i veșnicie/ Și ocean de biruinți.// Dă-ne, Doamne, mântuirea/ Pentru jertfa ce-am adus/ Și ne curmă sângiuirea,/ Dă-ne Pacea Ta de Sus!// Și ca semn de împăcare,/ Odihnește morții lin./ De veghe la fiecare/ Dă-le, Doamne, câte-un crin!".

Preot Gheorghe BOGDAN

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef),
Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR (redactor)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L